*І чужому научайтесь,
Й свого не цурайтесь...*
Т. ШЕВЧЕНКО

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація:
"Svoboda", 81-83 Grand St.
Jersey City, N. J. 07303
434-0237
434-0807
УНСоюзу: 435-8740
— Тел. в Ню Йорку: —
BArcly 7-4125
УНСоюзі BArcly 7-5337

РІК LXXIX. Ч. 110. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ВІВТОРОК, 13-го ЧЕРВНЯ 1972 ЦЕНТІВ 20 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, TUESDAY, JUNE 13, 1972 No. 110 VOL. LXXIX.

ПОВІДОМЛЕННЯ ПРО НАРАДИ ПОСТІЙНОГО СИНОДУ УКЦ

Від Редакції: За посередництвом Т-ва за патріярхальний устрій УКЦеркви одержано з Риму таке повідомлення про відбуті там минулого тижня наради Постійного Синоду Української Католицької Церкви:

В днях від 4 до 8-го червня 1972 в приміщеннях нашого історичного осідку Митрополитів Ієрархів під покровом Пресвятої Богородиці Жировицької в Римі відбулися наради Постійного Синоду під проводом Блаженнішого Верховного Архиєпископа Кардинала Кир Йосифа.

З огляду на дуже важке положення нашої Церкви так на Рідних Землях, як також у різних частинах світу і в країнах нашого поселення, Синод дуже настоює на тому, щоби зберігати і плекати все те, що скріплює помісність нашої Церкви, особливо виконування синодальних рішень та уникання і опрокидування всього того, що цій же помісності шкодить. Рівнож Постійний Синод пригадує українській католицькій пресі обов'язок піддержувати всі рішення і постанови Христової Церкви та боронити її авторитету.

Конституція нашої Церкви, що була предметом нарад П'ятого Синоду і тепер опрацьовується, скоро буде поправлена і проєкт буде розісланий Владикам.

З огляду на нове переслідування нашої Церкви і наших Братів, що по-геройськи намагаються зберегти українську духовість, з огляду на неправдиве і тенденційне представлювання історії про Берестейську Унію та тенденційне насвітлювання сумної пам'яти так званого Львівського Синоду, рішено видати спільне Пастирське послання.

На найближчий Папський Синод рішено предложити справу переслідування нашої Церкви, проблему помісности Церкви та християнського виховання молоді.

Маючи на увазі грізний стан нашої Церкви поза Україною через брак покликань до священичого і монашого життя, рішено присвятити цій справі особливу увагу на найближчому Синоді, а тимчасом поручається місцевим Єрархам у своїх єпархіях основно розглянути цю проблему, щоб на Синоді мати докладний погляд та прийняти потрібні рішення. Очевидно, треба з окремою увагою прислухуватись у цій справі до голосу Святішого Отця, який кожного року у великодньому часі заряджує всесвітній день молитов за покликання.

Постійний Синод звертається із закликом до духовенства і мирян, до всього Божого люду, про молитви за прославлення Слуги Божого Митрополита Андрея Шептицького і за його посередництво в усіх проблемах нашої Церкви і Народу. Він бо найкраще визнається в теперішньому положенні нашої Церкви.

У справі інформації „Аннуаріо Понтіфічіо" про існування Конференції Українського Єпископату на зразок Єпископських Конференцій латинського обряду, то Блаженніший Верховний Архиєпископ Кардинал Кир Йосиф уже давніше повідомив Секретаріят Стану, що в нас немає такої Конференції, а є тільки Синод під проводом Верховного Архиєпископа.

Маючи на увазі, що від 18 до 25-го лютого 1973 в Мельборні, Австралія, відбудеться Міжнародний Євхаристійний Конгрес, наш Постійний Синод закликає Владик, духовенство і вірних взяти участь у прославленні нашого Спасителя, що з любови до нас залишився між нами під видами хліба і вина. Рівночасно на тому міжнародному форумі матимемо змогу заявити про живучість нашої Церкви мимо страшного переслідування, а нашим братам в Австралії дамо відчути, що ми творимо одну Помісну Церкву.

Крім тих справ, ще був цілий ряд інших, які зреферовано і вирішено.

— КОРОТКІ ВІСТКИ —

Понеділок, 12 червня 1972

СЕНАТСЬКИЙ ПАНЕЛЬ В ЕКОНОМІЧНИХ СПРАВАХ проголосував за підвищенням суспільної допомоги старшим віком людям, пенсіонерам, на 10 відсотків. Але є познаки на те, що коли це питання буде поставлене на голосування в Сенаті, то буде схвалена значно більша підвишка, на 20%. Декілька провідних сенаторів - демократів заявили, що вони будуть голосувати за більшу підвишку.

СЕНАТОР - ДЕМОКРАТ ЕДМУНД МОСКІ ВІДМОВИВСЯ підтримати кандидатуру чільного демократичного кандидата сенатора Джорджа МекҐоверна, який має найбільше виглядів дістати номінацію на президентські вибори восени цього року від Конвенції Демократичної партії. Сен. Е. Москі, кандидат із Мейну, заявив, що він все ще змагається за номінацію, хоча його вигляди на успіх є мінімальними.

СОВЄТСЬКИЙ УРЯД ПРОГОЛОСИВ плян очищування довкілля, який охоплює також Дніпро й ближче у пресі не подані ще промислові округи. Очищування вод буде стосуватися також Волги і, на Сибірі, Байкальського озера. У тому пляні згадано й Естонію та Латвію.

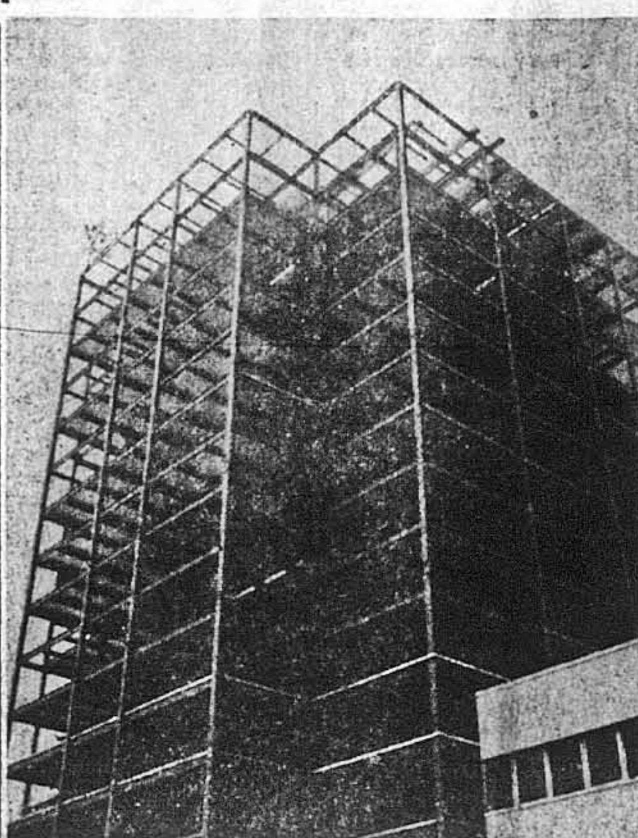
У ПІВДЕННОМУ В'ЄТНАМІ ЗГИНУВ найвищий військовим ступнем, значенням і повагою американський дорадник південно - в'єтнамських військових властей, 47-річний Джон Пол Венн, який, як полковник, виступив в минулому році з Армії, але залишився у В'єтнамі на службі тамошнього уряду, у найтіснішому контакті з американським командуванням. Комуністичні партизани збили його гелікоптер, який загорівся й розбився. Разом з ним згинули ще два старшини.

З МОСКВИ ВІДЛЕТІВ югославський диктатор Тіто: перший секретар компартії СССР Леонід Брежнєв їхав із ним у відкритому автомобілі з центру Москви на летовище, а подорозі стояли змобілізовані партійно - поліційним апаратом десятки тисяч людей.

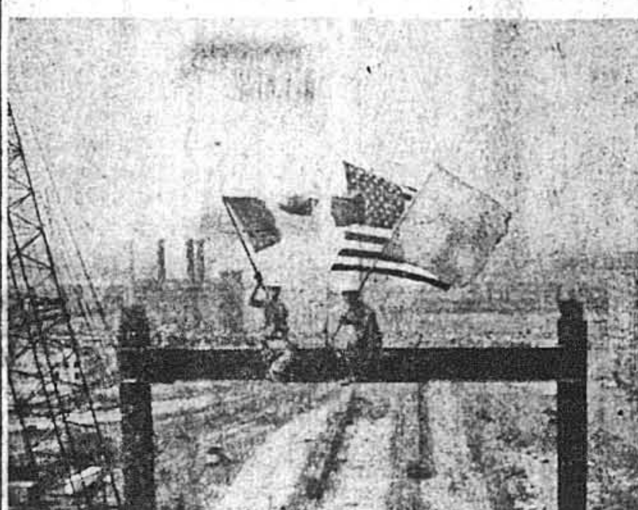
ГЕНЕРАЛЬНИЙ СЕКРЕТАР ОБ'ЄДНАНИХ НАЦІЙ КУРТ ВАЛЬДГАЙМ ПЕРЕБУВАВ один тиждень на Кіпрі, стараючись посередничити у затяжному довголітньому спорі між тамошньою більшістю 400.000 греків і меншістю 100.000 турків. Найбільшою перешкодою для порозуміння — твердять знавці відносин — становить особа президента Кіпру, православного архиєпископа Макаріоса, якому турки не довіряють. Тому, що проти Макаріоса є тепер також грецький уряд Пападопульоса і православні Ієрархи на Кіпрі, то становище Макаріоса захитане.

ЗАКІНЧЕНО СТАЛЕВУ КОНСТРУКЦІЮ ХМАРОСЯГУ УНС НАД ГУДСОНОМ

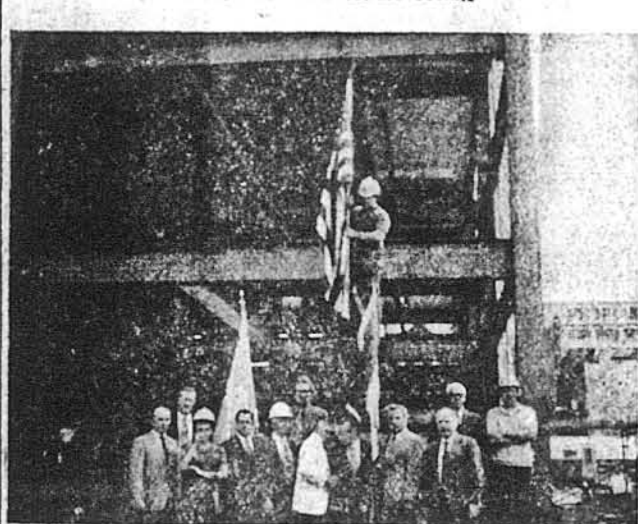
Джерзі Сиrі. — Великі кораблі з багатьох країн світу, що пропливали Гудсоном до чи з нюйоркського порту, численні автомобілі, що їхали гайвеєм з Ню Джерзі до Ню Йорку через Голланд тунель, як і численні прохожі та всі ті, що працюють у великанських будівлях Світового Торговельного Центру чи інших хмаросягах в Ню Йорку і мають вікна звернені до Ню Джерзі та припадково у них заглянули, могли минулої п'ятниці, 9-го червня, о год. 3-ій по полудні спостерегти, як на високу під хмари сталеву контрукцію над Гудсоном в Джерзі Сиrі піднесено китицю живих квітів і три прапори: зоряний американський посередині та синьо-жовтий український і кленово-листковий канадійський по боках. Це на знак, що закінчено могутню сталеву конструкцію 15-поверхового хмаросягу для нових приміщень Українського Народного Союзу та „Свободи". Церемонія відбулася в приявності кількох десятків робітників, що працювали при цій конструкції, архітектів і будівельників та, очевидно, представників власника, УНСоюзу, а дальше представників міста та агенцій його відбудови, представників банків і фінансових установ з Ню Джерзі і Ню Йорку, як і принагідних прохожих. Завершення сталевої конструкції становить черговий важливий етап у будові хмаросягу УНСоюзу. Рівночасно із цією конструкцією відбувалися інші роботи: закладання проводів для огрівання і охолоджування та освітлювання могутньої будівлі, підготова залізобетонних переділів між поверхами та інше. Уже з початком липня має початись закладання бетонових стін, дальше вікон та остаточне закладання скомплікованих проводів для огрівання, охолоджування і освітлювання будівлі, повне викінчення та передання до вжитку якої будівельники передбачають до 5-го лютого 1973-го року. Місцеві та довколишні американські газети подали обширні звідомлення із церемонії піднесення трьох прапорів на закінчення сталевої конструкції найбільшого бюрового будинку в Джерзі Сиrі, що ним буде хмаросяг УНСоюзу.

Сталева конструкція могутнього хмаросягу УНСоюзу над Гудсоном в Джерзі Сиrі завершена

На найвищому переділі сталевої конструкції хмаросягу УНС гордо повівають три прапори, під знаком яких УНСоюз веде свою діяльність: зоряний американський по середині і синьо-жовтий український і канадійський з кленовим листком по боках

Репрезентанти УНСоюзу, архітекти та репрезентанти будівельників біля прапорів перед їх піднесенням на закінчену сталеву конструкцію хмаросягу УНСоюзу

Внаслідок повені в Південній Дакоті загинуло понад двісті людей

Рапід Сиrі. — Зливні доші, які випали всередині минулого тижня на заході стейту Південна Дакота, спричинили вилив рік і потоків і прорвання багатьох гребель. У висліді катастрофальної повені вночі з п'ятниці на суботу були залляті водами і знищені міста Рапід Сиrі, Стурджі, Кістон і багато інших місцевостей. Досі знайдено понад двісті втоплених. Урядові чинники обраховують, що кількість загинулих буде набагато вища, понад 300 осіб. Найбільше потерпіло місто Рапід Сиrі: понад триста домів були зірвані з їхніх фундаментів і знесені здебільшого водою. 80 бльоків вуличної бруківки були знищені. Повінь позривала сім із усіх дев'ять мостів над потоком Рапід і зруйнувала залізничу лінію на протязі яких 6 миль. Сотки будинків були залляті водою і намулом. Шкоди в місті обраховують на яких 60 мільйонів долярів. У висліді катастрофи, крім загинулих, були також сотки поранених. Шпиталі не мають можливости усіх примістити. Спеціяльні команди складені із службовців міста й повіту, вояків крайової гвардії і добровольців розшукують за тілами потоплених, рятуючи водночас поранених і майно пошкодованих людей. Повідомлений про катастрофу президент Ніксон доручив започаткувати широку допомогову акцію від федерального уряду. Губернатор стейту Південна Дакота Ричард Кнейп проголосив навіщену повінню територію районом катастрофи, заповідаючи водночас всю можливу допомогу для тих, що потерпіли внаслідок повені.

На Стокгольмській конференції про очищення довкілля Китай атакував ЗСА

Стокгольм. — На 114-тичленній міжнародній конференції про очищування довкілля, яка відбувається у Стокгольмі, представник Комуністичного Китаю Танґ Ке несподівано різко заатакував З'єднані Стейти, закинувши їм ведення „імперіялістичної війни" у В'єтнамі та занечищування там повітр'я масовими летунськими атаками, палення лісів і нищення рослинности, масове вбивання людей і т. п. злочини. Танґ Ке заявив, що високорозвинені держави настільки занечищують природу у всьому світі, що вони повинні платити відшкодування меншерозвиненим країнам. Але той речник комуно - китайського уряду відкинув внесок на заборону будь - яких дальших штучних нуклеарних вибухів, бо — мовляв — Комуністичний Китай не може бути безборонним, коли інші великодержави мають сильну ядрову зброю. Американська делеґація була настільки заскочена тією несподіваною китайською атакою, що заповіла свою відповідь щойно на понеділок 12 червня. В минулу суботу шведський делеґат пред'явив обширне звідомлення про жахливі наслідки для скандинавських країн від диму, що його вітер заносить з промислових округ Зах. Німеччини, Бельгії, Франції і Англії.

У Львові помер д-р Максим Музика, видатний лікар-учений

Ню Йорк. — Зі Львова наспіла вістка, що 24 травня ц. р. помер там д-р Максим Музика, видатний український лікар-науковець і громадський діяч, на 84-му році життя. Народжений 15 липня 1889 р., був у рр. 1911-1917 головою Товариства студентів Медична Громада у Львові, у рр. 1921-25 викладав у тайному українському університеті бактеріологію, був дійсним членом Наукового Товариства ім. Т. Шевченка і директором його Бактеріологічно-хемічного Інституту. Кількакратно був головою Українського Лікарського Товариства і від 1922 р. аж до вибуху другої світової війни членом редакційної Колеґії Лікарського Вісника. Був теж активний в Українському Гігієнічному Товаристві та Українській Народній Лічниці у Львові. За совєтських часів був професором біології. Мешкав постійно у будинку колишнього Наукового Товариства ім. Шевченка, тепер Відділу УАНаук при кол. вулиці Чарнецького, де містилась і хемічно-бактеріологічна лябораторія. Залишив дружину Ярославу, видатного графіка й консерватора старих ікон.

Кіссінджер перевів у Токіо наради з японськими лідерами

Токіо. — Найближчий дорадник президента Ніксона у справах крайової безпеки, Генрі Кіссінджер, якого називають режисером подорожі Ніксона до Пекіну, перевів у столиці Японії три дні на нарадах з керівними достатями японського політичного й господарського світу. Він конферував з прем'єром Ейсаку Сато, міністром закордонних справ Такео Фукуда, який вірогідно стане наступним японським прем'єром, генеральним секретарем опозиційної лівої соціялістичної партії Масатсуґу Ішідаші, мав довгу конференцію з гуртом найвидатніших представників японського бизнесу і з гуртом японських редакторів. Головне завдання подорожі Кіссінджера до Японії було поліпшити американсько-японські відносини, які погіршились від літа минулого року, коли японські керівні кола були дуже прикро заскочені двома несподіваними для них подіями: подорожжю президента Ніксона до Комуністичного Китаю та накладенням 10-відсоткового надзвичайного імпортового мита. В обох тих справах американський Уряд не інформував раніше японського уряду. Кіссінджер признав, що президент Ніксон ані він не припускали, що проголошення пляну подорожі до Пекіну зробить таке глибоке й неґативне враження в Японії й обіцяв, що в майбутньому не буде вже подібних американських несподіванок. Він запевняв в усіх розмовах, що ЗСА вважають Японію за свого близького й рівного собі союзника-партнера і що американсько-японський союзницький договір мусить залишитись незаторкненим.

ЯРОСЛАВ ДОБОШ РОЗПОВІДАЄ ПРО СВІЙ АРЕШТ І СЛІДСТВО ТА ЗВІЛЬНЕННЯ

Брюссель, Бельгія. — Сумівська Пресова Служба (СПС) в окремій кореспонденції з 8-го червня ц.р. інформує:

В суботу, 3-го червня 1972 року, після 5-тимісячного побуту в слідчому ізоляторі у Львові, прибув через Київ і Москву до Брюсселі голова Крайової Управи СУМ Бельгії, студент Ярослав Добош. На летовищі в Брюсселі його зустрів представник бельгійського міністерства зовнішніх справ і своїм автом завіз його до батьків біля голляндської границі в Масмехелен.

Вістка про звільнення Я. Добоша дуже скоро (телефонічно) облетіла Бельгію, ще заки радіо і преса вспіли про це поінформувати. Ще в суботу 3 червня пізньої ночі кореспонденти і репортери бельгійської преси намагалися дістати відомості з першого джерела про „одисею" молодого студента-туриста. В неділю вечером бельгійська телевізія у фляманській мові подала інтерв'ю з Я. Добошом, зупиняючись на причині арештування і на обставинах звільнення.

Обширні репортажі зі знімками Я. Добоша та цілої його родини поміщувала бельгійська преса, зокрема фляманськомовна, в понеділок, 5-го червня, подаючи деталі з життя Я. Добоша, його активність в українському громадському житті та мотиви його поїздки в Україну. В газеті „ГетБелянг ван Лімбірг" з 5-го червня читаємо *(розповідає Я. Добош)*:

«В кінці минулого року я вирішив поїхати в Україну. З якою метою? — З захалявної літератури в Україні, яка продісталася на захід, і з інших джерел мені було відомо про санкції, стосовані там проти українських інтелектуалістів, що там ведуть національну боротьбу. Я знав про багатьох письменників і критиків, яких арештовано і заслано на Сибір, або замордовано. Я забажав познайомитися з цим станом на місці, як також нав'язати контакт з людьми, що там стоять у інтелектуальному спротиві.

Питання [кореспондента газети]: Ви просили про туристичну візу і без труднощів її одержали. Чи не думали Ви тоді, що це може бути надзвичайно небезпечно для Вас і для тих людей, яких Ви мали зустрінути, з уваги на Вашу діяльність тут у нашій країні, яка [діяльність] без сумінув доходила до російських вух?

Відповідь: З уваги на те, що я щойно в 1968 році повернувся до Белгії і вписався до Спілки Української Молоді, я був радше невидний, а щойно в кінці жовтня минулого року обняв керівництво; я думав, що моя „справа" в російській розвідочній службі ще є в стані „блянко". Коли я тільки одержав візу, я був заспокоєний, і тоді старався не брати зі собою жадного обтяжуючого документу. Я намітив собі зустрінути в Києві і Львові яких п'ять осіб.

27-го грудня минулого року відлетів я літаком до Праги, а звідтам взяв поїзд до Києва. Я мав до диспозиції 14 днів. 29 і 30 грудня мені вдалося зустрінутися з трьома інтелектуалістами в Києві. В підземці та в парку. Виглядало, що ці зустрічі не впадали в око, бо були короткі. Я вспів розповісти про організацію оборони українських інтелектуалістів в Україні українцями у вільному світі, а від них довідався про нові арешти, про звільнення кількох та про постійне переслідування даних осіб. Поза тим я оглядав місто. Всупереч до вісток, що кружляли в Бельгії, я не мав у пляні відвідати своїх рідних в Україні.

2-го січня ц.р. поїздом я від'їхав до Львова. Там зустрівся з двома жінками, а 5-го січня взяв поїзд на Прагу. До того часу я не мав ніяких труднощів. Я був майже певний, що ніхто за мною не слідкував. Того дня вечером прибув я поїздом до маленького містечка на чеській границі — Чоп. Там була звичайна контроля і я гадав, що в мене нічого не знайшли. Та на самій границі, один кілометр дальше, поїзд знова зупинився і до мене прийшли чотири особи, з яких два були військовики, а два у цивільному. Я відчув, що тут немає жартів. — „Твоя віза не в порядку. Печатка неточна. Завтра ми її виправимо і поїдеш далі в дорогу" — заявили вони. В містечку Чоп мене замкнули в готелевій кімнатці разом з т. зв. „товаришем", який розповів мені, що його задержали через „підривну діяльність". Він дав мені запевнення, що його арештували. Я старався по-товари-

(Закінчення на стор. 5-ій)

Олександра Ляшка призначено на нового голову Ради Міністрів УССР

Ню Йорк. — Щоденник „Ню Йорк Таймс" подав у числі з 10 червня ц. р. повідомлення свого московського кореспондента Теодора Шабада про призначення Олександра Ляшка, дотеперішнього голови Верховного Совєту УССР на становище голови Ради Міністрів, тобто прем'єра уряду УССР. В повідомленні сказано:

„57-літній колишній інженер був призначений сьогодні, 9 червня ц. р., на становище прем'єра Української Республіки, другої найважливішої складової держави Совєтського Союзу. Це становище буває часто черговим щаблем до совєтського Політбюра, внутрішнього круга совєтської влади. Новим головою українського уряду став Олександер Ляшко. Його піднесення є частиною пересунень на совєтських високих становищах, започаткованих минулого місяця у зв'язку із відсуненням Петра Ю. Шелеста, відомого консерватиста із керівництва української компартії.

„Україна має найбільше населення і є найбільш розвиненою країною із усіх 15 складових республік Совєтського Союзу, після провідної Російської Республіки. Останнім часом в цій країні проявився сильний націоналістичний рух, який вимагає більш активного вживання української мови і стоїть в опозиції до здійснюваної режимом на його думку русифікації.

„О. Ляшко почав свою кар'єру на вищих щаблях української ієрархії трохи більше як десять років тому. З 1969 року він займав становище президента України, що є здебільшого цілком формальним постом. На цьому становищі Ляшко виконував ролю господаря під час відвідин през. Ніксона в Києві минулого тижня.

„П. Шелеста, який має 4 роки, перекинено до Москви, де він став одним із багатьох заступників совєтського прем'єра, що ним тепер є Алексєй Косиґін. Становище заступника прем'єра СССР вважають менше престижевим за пост керівника української компартії.

„Відсунення Шелеста приписують — згідно з інфор-

(Закінчення на стор. 5-ій)

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issue combined) by the Ukrainian National Ass'n, Inc. at 81-83 Grand St., Jersey City, N.J. 07303
Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N.J. Accepted for mailing at special rate of postage provided for by Section 1130 of Act of October 3, 1917 — authorized July 31, 1918.
Статті і дописи, підписані авторами, не мусять відповідати поглядам Редакції. Редакція застерігає собі право в потребі виправляти і скорочувати надіслані матеріяли. Несамовлені матеріяли повертається тільки тоді, коли автор собі це виразно застеріг, долучивши заадресовану коверту з відповідною поштовою оплатою. — За зміст оголошень Редакція не відповідає.
P.O. Box 346 Jersey City, N.J. 07303

Паперові закони

53 американські сенатори склали на руки голови демократичної більшости в Сенаті Майкела Менсфілда вимогу перевести ратифікацію міжнародної конвенції, схваленої Об'єднаними Націями кругло чверть сторіччя тому, про заборону геноциду. Сенат не схвалював тієї постанови Об'єднаних Націй, яка, мовляв, самозрозуміла і не стосується Америки просто тому, що тут ніхто геноциду не переводить. За вісткою в „Нюзвіку" на 12 червня ц. р. ця справа опиниться у вересні ц.р. на пленумі Сенату.

Міжнародна конвенція проти геноциду — це одна з цинічних трагікомедій, влаштованих Москвою для пропагандивних цілей. За виданим у Києві в 1955 році у Державному Видавництві Політичної Літератури УРСР „Словником чужомовних слів" — геноцид це „найтяжчий злочин проти людства, вчинюваний імперіялістами. Геноцид органічно пов'язаний із фашизмом і расистськими теоріями, що пропагують расову й національну ненависть, панування так званих вищих рас і винищення так званих нижчих рас..." Геноцид справді переводив німецький нацистський режим, масово винищуючи людей з своїх кацетах, масово виморюючи голодом воєннополонених, жорстоко переслідуючи людей в окупованих німцями землях. Але ще перед приходом Гітлера Москва пляново винищувала українську селянську верству, застосувала геноцид супроти кримських татар.

Але геноцид це не тільки фізичне, а й духове винищування. Безоглядна русифікація, офіційне безбожництво з переслідуванням усіх Церков, переслідування всіх тих, що переступають вузькі межі „соцреалістичної" духової творчости, це такий самий геноцид, як убивання в'язнів у газових камерах. Совєтські „табори праці", насправді катівні невинних в'язнів, це наявні докази геноциду, що його Москва, переводить по нинішній день. І буде переводити без уваги на міжнародну конвенцію, яка „забороняє" геноцид. Це для Москви так само безвартісний клаптик паперу, як міжнародна конвенція в справі охорони прав людини. Ратифікація тієї конвенції Сенатом ні трохи не змінить ситуації. Совєтська пропаганда далі торочитиме про переслідування мурииів в Америці і далі переслідуватиме всіх, хто не хоче бути підніжками Москви.

ЗСА і ОН

Як між собою групуються люди, так групуються і держави. В тому групуванні сліднi такі принципи, як спільність зацікавлень, спільність плянів, спільність завдань. Така, зрештою, природна властивість людини і спільнот, у тому числі й національних держав, як у люстрі відбивається в Організації Об'єднаних Націй. Там постійно творять одно ціле СССР та його країни-сателіти, не раз спільно виступають бльоком арабські держави і т.д. Тому, що кожна держава, член ОН, навіть паперова Українська „держава" має один рівноправний голос, бльок кількох десятків малих держав може спаралізувати одне чи друге рішення. Коли голоси поділені, то досить лише одного голосу маленької, скажімо, Замбії, щоб „завалити" ЗСА, які також мають тільки один голос. Така „рівність" не раз важко відбивається на праці ОН.

Та є ще й друге „але": ЗСА платять на ОН — найбільше. Часто мають із ОН найменше користи саме ЗСА, зате щодо капіталовкладів, то без ЗСА ОН вже лежали б напівспаралізовані, і то давно, їх розбив би економічний параліч. Платники податку в цій країні дають фонди на фінансування ОН. ЗСА покривали дотепер 31,5% всіх видатків ОН, які вже не раз схвалювали рішення, що йшли проти інтересів ЗСА чи й усього вільного світу. Тому Державний Департамент, як і з огляду на інфляцію доляра та інші причини, дав вказівку всім американським представництвам в ОН надалі ангажуватись вже не на 31,5% видатків, найвище на 25% видатків. У вказівках Державного Департаменту сказано також, що треба старатися не творити нових безконечних комісій і підкомісій, а коли й треба створити, то одночасно зліквідувати інші, які себе не оправдують на ділі, чи і взагалі не мають ніякого діла. Рекомендується також різко скоротити відділ документації, крім крайніх випадків — відкинути стенографування безконечних промов, обмежити тяглість конференцій тощо. Ця вказівка буде дійсна „кілька наступних років".

Америка не надто б збідніла, коли б і далі платила 31.5% видатків на ОН, але ЗСА — це ділова, конструктивна країна, і вона не збирається утримувати армію бюрократів, від яких світові ні тепло, ні холодно.

Леонід Полтава

НЕВДАЛІ СПРОБИ МОСКВИ

Коли ще два десятиліття тому Африканський континент наполовину складався з різних колоній, мандатних територій, протекторатів і т. п. колоніяльного типу утворів, комуністична преса писала про „Чорний континент", як про порохову бочку, яка ось - ось вибухне, і все охопить „червоне полум'я революції"...

Порохова бочка вибухнула тільки в таких країнах, як Альжир, Марокко, Тунісія та ще в кількох малих теперішніх державах Африки. Декілька десятків новостворених африканських держав виникли не внаслідок „вибуху", а тому, що Англія, Бельгія та інші колоніяльні потуги самі відмовились від колоній, відчувши нові політично - національні вітри XX стол.

В багатьох новостворених африканських державах не загинула ні одна людина в боротьбі за державу, а, наприклад, у колишньому бельгійському Конґо знову працюють багато бельгійських фахівців: на них дивляться не як на колишніх колонізаторів, а як на людей, які можуть багато чого доброго зробити ще й інших навчити.

Передбачення ЦК КПСС, мовляв, чорний континент скоро стане червоним — ніяк не оправдалось. Тільки в Альжирі СССР має певні, та й то малі впливи, вигідні для самого Альжиру більше, як для Совєтського Союзу. І, здається, тільки в Танзанії член уряду Салім Ахмед ще вважає, що в СССР Африка має друга. У державі Центральній Африці, наприклад, взагалі заборонили комуністичну партію, як підривну. Один із жителів Замбії, вислухавши лівих американських негрів, які приїхали туди агітувати „за расову рівність" і розповідали, як вони „революційно" палили в ЗСА будинки, сказав: „У нас є власна держава, ми хочемо її розвинути, нам потрібні будинки, для чого ми мали б їх палити?" Вся преса Нігерії рішуче засудила виступи американського негритянського лівого діяча Стоклі Кармайкела, коли той розповідав про свої „подвиги" в ЗСА.

Подібно зустрічає населення Африки й совєтські ідеї про „клясову боротьбу", про боротьбу з релігією тощо. ЦК КПСС у Африці дуже поковзнувся — там ленінське „вчення" ніяк себе не виправдало.

День 25 травня дехто відзначає як „День Африки". Це тому, що в 1963 році, саме 25 травня, в Аддіс Абебі, столиці Етіопії, була створена Організація Африканської Єдности. СССР хотів проникнути в ту Організацію, але успіхи виявились такими малими, що вже й у „Першотравневих привітах" ЦК КПСС не вітав окремо ОАЄ.

У травні совєтська преса дуже коротко й похапцем писала про „День визволення Африки", хапаючись, як потопаючий за соломинку, кількох колоній, що залишилися ще на тому континенті: Анголю, Мозамбік, Ґвінею (Бісав), де ще сяк-так володіють португальці й де є партизанська боротьба. СССР вітає повстанців проти решток колоніяльних посілостей, але про десятки країн Африки, де вже створені власні держави — помовчує, бо державна Африка не пішла на трубні крики сирен московського імперіялізму. Національна гордість, плекання власних культур і мов, розвиток власного господарства, збереження народних традицій — це ті „кити", на які спираються молоді африканські держави. Навіть міністер закордонних справ Уґанди Вануме Кібеді, який часто виступає в своїх промовах проти імперіялізму, — говорить так туманно, що не відомо, кого саме він має на думці: „Імперіялізм — це головний небезпечний ворог африканських народів, який перешкоджає нам на шляху до великої мети — до свободи і людської гідности". Уґанда має повну свободу, а щодо людської гідности — то це залежить від самого народу, а не від туманного імперіялізму. З практики 50-ліття існування СССР можна з переконанням сказати чорним братам у Африці, що так званий комунізм несе народам пониження людської гідности, а не її зміцнення.

Совєтська преса перейшла в оцінках розвитку Африки з червоного мажору на дуже тихенький мінорний тон. Як дотепер, червоним пропагандистам не вдалося ніде обернути чорного в червоне, не дивлячись на безкоштовні лікарні серед пралісів, даровані комуністичні бібліотечки, створення „центрів дружби" та безнастанну радіопропаґанду мовами народів Африки.

Українці в Австралії прохають прем'єра порушити на форумі ОН справу переслідувань

Канберра. — Відгукуючись на заклик Союзу Українських Організацій в Австралії, СУОА, в кількох більших містах Австралії українці влаштували масові демонстрації в обороні прав української людини, мови й культури в поневоленій Москвою Україні. Найновіша демонстрація відбулася в Канберрі 25 травня ц. р., у формі протестаційного віча. Напередодні тієї демонстрації відбулося зібрання в Домі Української Молоді в Лідкомбі, на якому головував керівник Крайового Комітету Я. Кужіль. Після заслухання доповідей, їх обговорення й заклику студента Петра Деряжного „усіх спільними силами у світі стати на допомогу нескореним в Україні", учасники зібрання підписали резолюцію і листа до прем'єра міністра Австралії В. МекМагона, прохаючи висунути на форумі ОН у Ню Йорку та в безпосередніх дипломатичних стосунках із Совєтським Союзом справу Поневолених Націй. У Австралії постійно діє Крайовий Комітет Оборони Політично Переслідуваних в Україні, який має свої розгалуження у всіх місцевостях концентрації українців у тій країні.

В. Качмар

КНЯЖИЙ ГОРОД ПЕРЕМИШЛЬ

Шанобливе ставлення кожного народу до його історичного минулого, до культури, мистецтва, а зокрема до своєї Церкви — це оті моральні якості, які цементують дану людську спільноту - націю. Історичне минуле кожної нації в усі часи додатньо впливає на уяву жителів тої чи іншої країни, пов'язуючи на кожному етапі історії сучасні покоління з минулим. А без минулого немає сучасности та майбутности. Важливі історичні дати продовжують жити в свідомості нації і передаються від покоління до покоління.

Серед історичних пам'яток старовинної Руси - України місто Перемишль займає чільне місце. Змаг за збереження українського обличчя Перемишля триває від непам'ятних часів поміж українцями і поляками. Оте старе княже місто відображує межові історичні дати в житті нашої Церкви та народу на різних етапах його розвитку. Ще задовго до прийняття християнства Руси - України за Володимира Великого в Перемишлі було засноване перше єпископство для нашої Церкви! Це першорядної ваги історичний факт у житті нашої Церкви і народу, бо з цією подією зв'язана провідна лінія у розвитку християнства в Русі-Україні. Тоді бо за часів святих Кирила і Методія Перемишль був центром формування християнства в отій частині слов'янства Західньої Европи, був найвищою релігійною установою — Єпископством нашої Церкви! У парі з цим владиче місто Перемишль було виразником загально - національних наших прагнень.

Попри всі лихоліття, на які така багата історія української землі, попри всі нищівні навали різних окупантів Перемишля, оте древнє наше місто Перемишль стоїть, катедра українських владик існує, хоч під цю пору господарюють у ній польські монахи кармеліти. Владича палата стоїть, хоча теперішні „господарі" примістили в ній „Музеум земі Пшемискей" і „Товажиство пшияцюл наук", а з горішньої фронтової фасади усунено віковий герб владик Перемиської Єпархії! А проте, оті свідки — катедру св. Івана Хрестителя і палацу наших владик, які промовисто стверджують нашу релігійно - національну ідентичність і в яких відбилися різні періоди нашої Церкви і народу, можна сміливо назвати кам'яними книгами історії Руси - України! Вони бо пророчисто документують минуле та складне буття нашої Церкви і народу на західніх окраїнах Руси-України.

У результаті воєнних дій і повоєнних договорів поміж Москвою і Польщею Перемишль і Перемиську землю насильно відтято від українського материка. У 1939 р. в Перемишлі жило 8.278 українців, а в повіті 71.582. На жаль, немає новішої статистики, а вона для нас застрашлива. Примусове переселення української людности змінило національне обличчя цієї нашої землі. Сили „людової" Польщі намагаються з куди більшим завзяттям, як колишні ендеки, викреслити Перемишль з історії України. Зоологічна ненависть поляків до українців у Перемищині та в самому Перемишлі безприкладна. Наші церкви поруйновано, обернено на костьоли або на московські православні церкви. У 1939 р. на Перемищині було 514 наших храмів, з того 311 храмів — це були пам'ятки архітектурної вартости. У польських музеях є понад 1.400 наших ікон, і їхня майбутня доля невідома. Три хрести на Замковій горі, де колись стояла княжа катедра св. Івана Хрестителя, цілковито знищено!

З приводу 1000-річчя Польщі, чи вірніше польської держави, Археологічна комісія Краківського відділу Академії Наук звернула особливу увагу на Перемишль, зокрема на Замкову гору, тобто на осідок політичної і адміністративної влади в ранньому середньовіччі. „Музеум Земі Пшемискей" перехрещує всі археологічні знахідки, які походять з IX сторіччя і які доказують зв'язок княжого Перемишля з Києвом. У цьому музеї немає вже арабських срібних монет - диргемів із років 874-988, що вказувало на торговельні зв'язки тогочасного Перемишля з арабським сходом через Київ.

Реґіональне товариство „Перемищина" вирішило відзначити історичні дати минулого Перемишля з'їздом у Гантері в днях 2, 3, 4-го вересня ц. р. Свідки того світлого минулого спочивають на цвинтарі в Перемишлі. Там є могили наших владик, між іншими Снігурського і Чеховича, а також визначних крилошан, як Івана Могильницького (1777-1831), який заснував дяко-вчительський інститут, написав граматику „Відомість о руськім язиці". Там спочиває перший директор української гімназії Григорій Цеглинський, який поклав основи виховання у цій нашій школі. Там спочиває також поетеса Уляна Кравченко, яка ще й досі не діждалася власного гробівця і пам'ятника. У минулому році о. митрат В. Гриник побудував на тому кладовищі Вічний Дім у пам'ять останніх владик Перемиської Єпархії Кир Йосифа Коциловського і Григорія Лакоти, як теж у пам'ять останніх крилошан Перемиської Капітули.

ЖИТТЯ І ЗНАННЯ

Редагує інж. Лев Яцкевич

ОСВОЄННЯ ЧИ ПІДБІЙ КОСМОСУ

Легкість і певність порухів американських астронавтів, що вичалили були на Місяць в рямцях місії „Аполло 16", справляли враження на телевізійних глядачів, що фізичне довкілля на поверхні нашого сателіта не багато різниться від земного. Але в дійсності і капітан Джон Янґ і ляйтенант - полковник Чарлз М. Дюк діяли в безповітряному, суворому світі, температура якого коливається між + 250° та — 125° Ф. і в якому найменша неувага, найменший недолік, як, наприклад, недомкнутий вентиль космічного одягу чи нещільність кисневої рури — могли спричинити неминучу смерть астронавтів.

Успіх останньої і всіх попередніх подорожей на Місяць є, без сумніву, тріюмфом людського генія, що зумів не тільки визволити людину з пут земної ґравітації але й знайти блискучу розв'язку її висаду на Місяці та повороту на Землю.

Як ми бачили на екранах телевізорів, астронавти Янґ і Дюк мали „повні руки" роботи, і не багато часу їм залишилося на обслідування зоряного довкілля чи філософські міркування.

Зате в зовсім іншому положенні був третій астронавт Томас К. Меттінґлі, пілот матірньої ракети, що кружляв протягом 71 години по орбіті довкруги Місяця, чекаючи на поворот астронавтів. Кружляючи майже три доби в космічному просторі, він мав змогу подивляти велич і гармонію космосу та порівняти її з малеччю та неміччю людини. Ця конфронтація з архітектурою всесвіту мусіла викликати перелім у його філософії думання, вислідом чого було його рішення присвятити своє дальше життя служінню Богу.

Томас Меттінґлі знайшов мир у своїй душі, але людству ще дуже далеко до миру, не зважаючи на всі осяги науки і здобутки техніки що їх людина постійно запрягає до колісниці не миру а війни.

Людина від світанку цивілізації позначила свою історію підбоями чужих народів та їх економічною експлуатацією. Для реалізації своїх цілей вона використовує всі здобутки знання та технології. І так, вона винайшла вогонь і спалила до фундаментів стародавній Рим, вона винайшла залізо і зробила з нього гармати, вона винайшла літак і зробила з нього бомбовик, врешті вона розкрила атомову енергію і зробила з неї атомову бомбу. А тепер прийшла черга на лейзерове проміння, яке недавно привітала наука, як один з найбільших винаходів у хірургії. Згідно з натяком командування американських збройних сил цей „медичний інструмент" вдалося недавно науковцям „перробити" на лейзерову рушницю, що вистрілює смертоносне проміння, яким можна знищити за декілька хвилин цілу військову дивізію.

Немає жадного сумніву, що основою космічних перегонів між ЗСА і Совєтським Союзом було і є не тільки технологічне, але й мілітарне суперництво, бо контроля надземних просторів матиме дуже важливе стратегічне значення в майбутній війні. Тому американський Уряд витрачає десятки більйонів долярів, щоб затримати за собою передову ролю з тих космічних перегонах, зважає тріюмфом кожну подорож на Місяць і вітає астронавтів як національних героїв.

Військові фахівці вважають, що найкращою базою керованих стрілен є простірна платформа, з якої можна буде обстрілювати кожну країну світу і контролювати найменший порух агресора. Маючи це на думці, Совєтський Союз старається теж усіма силами наздогнати і перегнати Америку в цих космічних мілітарних перегонах.

Люди споконвіку, замість жити гармонійно з природою, провадили з нею постійну війну, метою якої було підкорити її нашим потребам. У висліді тієї боротьби ми затруїли наше довкілля, наші моря, наші ріки, навіть наше повітря, яким дихаємо. Але наша плянета є тільки маленькою крихтиною матерії у всесвіті, закосиченому більйонами зірок, що є сонцями, подібними до нашого.

Але ми є не тільки малою крихтиною, ми розкинуті і віддалені від інших сонць на неймовірно далекі відстані. Найближчим від нашої плянети сонцем є зоря Альфа Центаврі, віддалена від нас на близько 4 світляні роки. Це значить, що астронавт, летячи ракетою із швидкістю 186.000 миль на секунду, потребуватиме 4-ох років, щоб до неї дістатися.

Т. Меттінґлі зрозумів малеч і неміч нашої плянети, перебуваючи три дні в космосі віч-на-віч з іншими світами, розкинутими, наче срібні цятки, в безмежних просторах усесвіту. І це вплинуло на його духову метаморфозу та рішення вступити до армії, вождь якої не шукає підбоїв і воїни якої боряться під прапором хреста.

ЗМІНИ В ІСПИТАХ

На території СССР з цього року проведено зміни в іспитах для осіб, які бажають стати студентами вищих навчальних закладів — університетів та інститутів. Головна зміна — відпали „профілюючі і не профілюючі дисципліни". Раніше той, хто йшов студіювати інженерію, міг заледве здати літературу й мову, але мусів добре знати математику, фізику й подібні дисципліни. Тепер це відкинене: майбутній лікар, інженер і т. д. повинен добре знати мову, літературу, історію — і навпаки: майбутній філолог повинен знати математику та ін. точні дисципліни. З розповіді „Радянської України", 4-го червня виходить, що в Українській ССР в новому навчальному році буде тільки на 3 500 більше студентів вищих шкіл ніж у минулому році.

Ф. Лукіянович

КАТИНЬ

На тему масового вбивства у Катині появилась багата література у формі статтей, розвідок, документів та книжок різними мовами. Ми прочитали 236-сторінкову англомовну книжку „Смерть в лісі" Й. К. Заводного, видану католицьким університетом Нотр Дейм в Індіяні у 1962 р., а перевидану в 1972 р.

Як твердить автор цієї книжки, масову розправу доконано в квітні-травні 1940 р., отже сповнився 32-річний ювілей цієї сумної події.

Заводний, поляк, завдає собі багато труду представити свій твір як вповні об'єктивну працю. А проте, польське підпілля, що його він окреслює як однорідну цілість, мало рівнорядні організації — це АК (Армія Крайова) та ВіН (Вольносць і Неподлеглосць).

Між чисельними матеріялами, що їх використав Заводний, знаходимо також статтю в „Українському Квартальнику" з 1949 р., ч. 3 — „Вінниця — Катинь України" М. Селешка. Пригадуємо, що вліті 1943 р. в 91-ій могилі відкрито 9.432 жертви.

З цікавих пасажів наведемо слова Якова Джуґашвілі, сина Сталіна, що навесні 1942 р. попав у німецький полон. В розмові з польським поручником Лиhжецьким Яків висловився: „Чому так багато крику навколо десяти чи п'ятнадцяти тисяч убитих поляків? Під час колективізації України згинуло три мільйони населення!"

Де поділися старшини?

1-го вересня 1939 р. німці напали на Польщу із заходу, а большевики із сходу, при чому вони поділили між собою територію Польщі майже порівну, згідно з раніше укладеним договором Ріббентроп-Молотов (Р-М).

Крім території большевики взяли в полон 230.670 польських вояків. Додавши до цього числа полонених, повернених їм із Литви та Естонії, можна визначити кількість полонених в руках большевиків на кругло чверть мільйона.

21-го червня 1941 р. німці напали на СССР. З полонених поляки раптом стали „союзниками". Договором з 30-го липня 1941 р. між ген. Сікорським і большевиками уневажнено договір Р-М і з полонених вояків вирішено створити польську армію під проводом ген. В. Андерса. Одначе, з 14 полонених генералів зголосилось до бази в Бузулуку тільки два, із 300 вищих старшин — тільки шість, а з 15.000 кадрових старшин бракувало приблизно 8.400. Питання: де вони поділись, що з ними сталося?

Три табори

НКВД докладно допитувало всіх польських полонених. Із кругло 250.000 вони відокремили кадрових та запасових старшин, вояків спеціяльних частин, в тому числі біологічних та хемічних, взагалі інтелігенцію і примістили їх в трьох таборах: в Козельську, недалеко Смоленська, в Старобільську, поблизу Харкова, та в Осташкові, на північ від Москви.

У цих трьох таборах було 15.500 полонених. Після дальшого перепитування та перевірки виділено 448 „благонадійних" і перевезено до окремого табору в Глазовицях, на захід від Ленінграду.

Із цих 448 старшин, після поновної перевірки в Глазовицях, певну кількість перевезено до збірного пункту в Бузулуку, де частина з них виявила бажання створити Польський корпус при Червоній армії — що пізніше і здійснено — а 18 заявили, що є вони німецького походження.

Докази наівности

Якими наівними виявились поляки, доказують факти, наведені в книжці.

Так, командант округи Ґродна, ген. Олшина-Вілчанський видав був наказ не ставити спротиву большевикам і з парадою виїхав вітати їх. Його зразу витягнули з авта і розстріляли в найближчій стайні.

Інший приклад — це поява в козельському таборі небуденної постаті В. М. Зарубіна. Там він мав окреме приміщення, втішався великим авторитетом в НКВД і пошаною серед полонених. Зарубін володів трьома мовами, а европейська поведінка гостро відрізняла його від інших енкаведистів. Зарубін нікого не допитував, він тільки провадив дискусії при чаю на бажані йому теми і уважно прислухався до висловлень старшин.

На цю вудочку і зловились поляки. Вони іґнорували ранґи енкаведистів і ніколи не вітали їх, але щиро салютували Зарубінові, що, проходячи, заледве встигав відклонюватись на тисячі привітів.

Раптом Зарубін зник, і незабаром після того почались депортації старшин.

Хто був Зарубін? Чи був це колишній совєтський амбасадор у ЗСА та Канаді, чи особливого призначення провокатор? Дотепер цього не вияснено.

Сталін: „Вони втекли!"

Під час творення корпусу забракло старшин. З рамени екзильного польського уряду, як і екзильного корпусу, почались їх розшуки. За всіма старшинами пропадав слід після їх виїзду із таборів Козельська, Старобільська та Осташкова.

Голова екзильного уряду ген. Сікорський полетів до Москви і в грудні 1941 р. мав побачення із Сталіним. „Де наші старшини?" - запитав він. — „Вони втекли", — відповів Сталін. — „Куди?" — „До Манджурії".

Ледве чи хтось повірить, що 15.000 старшин в польських одностроях могли проїхати 3.500 миль з Европи до Азії, не завважені НКВД.

Польський екзильний уряд наглив союзників. Черчилл заявив: „Що ж, покійників уже не воскресиш" (з його споминів), а през. Рузвелт оминав цієї теми, і урядовців, які подали звіт, що большевики доконали масове вбивство, усунено або перенесено на інші пости. Навіть звіт СіАйЕй зник під час перeслухання сенатської комісії в справі Катині.

Комісія та її висновки

В лютому 1943 р. німецька зв'язкова частина, що розташувалась в будинках НКВД в Катині, натрапила на масові могили.

Геббельс вирішив використати цю нагоду, щоб відвернути увагу світової опінії від німецьких концтаборів. Отож ряд держав запрошено взяти участь в обслідуванні тих могил.

Створено Міжнародну Комісію з представників 12 держав, а крім того польського екзильного уряду та підпілля. Членам комісії дано необмежену свободу рухів. Вони вказували, з котрої спільної могили котрого трупа видобути.

На підставі лікарського обслідування стану трупів, як і ряду інших матеріялів, як совєтські газети та листи, знайдені у кишенях мертвих із датами, три роки перед тим посаджені над мо-

(Закінчення на стор. 3-ій)

КНИЖКОВИЙ ЗНАК ШЕСТИДЕСЯТНИКІВ

«Видано для відзначення 30-ліття єпископського служіння українському народові (1942-1972) митрополита УАПЦеркви Мстислава Скрипника — книголюбця й добродія українського мистецтва» — такою присвятою оздоблена надзвичайна книжка „Книжковий знак шестидесятників", перший примірник якої подаровано митрополитові Мстиславу під час ювілейного бенкету в неділю 14-го травня 1972 року в Бавнд Бруку, Н. Дж. Говоримо про це видання як надзвичайне, бо воно, в багатьох аспектах, переходить грані сучасности, маркуючи багатогранний етап дозрівання самобутности культурної і національної думки в Україні та єдности з нею українців в діяспорі. Мова тут не про те, що ця книжка бездоганно видана на високоякісному папері з багатобарвними ілюстраціями, оправлена у тверду полотняну обкладинку. Про її технічну сторінку можна було б висловлювати суперлятиви. Навіть і не тому, що усі вміщені в ній матеріяли були зібрані в Україні. Промовистим є тут факт, що, не зважаючи на лихоліття, переслідування і знущання, Україна видає все нові мистецькі кадри, свідомі своєї відповідальности в обличчі минулого, сучасного і майбутнього. Саме тому, появу монографії „Книжковий знак шестидесятників" треба розглядати у цій самій площині, що й інші свідчення живучости української національної стихії наших днів, як „Інтернаціоналізм чи русифікація" Івана Дзюби, „Лихо з розуму" Вячеслава Чорновола, „Собор у риштованні" Євгена Сверстюка, „Більмо" Михайла Осадчого, „Український Вісник" чи й інші численні вияви літературного і публіцистичного добірку молодого покоління шестидесятників. Коли, до тепер, наше знайомство було звужене до зразків письменної творчости цієї генерації, то монографія „Книжковий знак шестидесятників" розкриває наш кругозір на образотворче мистецтво, яке являється інтегральною частиною питомого сучасній Україні духового процесу і роля якого у ньому, в закордонній публіцистиці, була зведена до згадування імен мистців Алли Горської й Опанаса Заливахи, не так за їхні творчі здобутки, як за їхній патріотизм і принциповість.

Від безіменної збірки колекціонера екслібрісу в Україні до монографії „Книжковий знак шестидесятників", виданої закордоном, треба було чимало часу і зусиль. Треба висловити подив і вдячність багатьом із тих неназваних, що причинилися до видання.

Для нас етап постання книжки починається десь в половині її шляху, коли, кілька років тому, в руки Владики митр. Мстислава передано з України невеликий пакунок із соткою оригінальних відбиток екслібрісів роботи молодих українських мистців.

Маловідомі і часто незнані імена набрали нового звучання. Це були твори Василя Перевальського, Ліди Перевальської, Олександра Фисуна, Миколи Малишка, Ніни Денисової, Миколи Шекери, Миколи Павлусенка, Остапа Оброци, Івана Остафійчука, Івана Катрушенка та Опанаса Заливахи.

Українська громада в Америці мала нагоду вперше оглядати ці оригінальні екслібріси на виставках „Сучасна графіка України", влаштованих українською молоддю в лютому 1971 року в Філядельфії і в квітні того ж року в Ню Йорку.

Перше враження було більше як прихильне. Говорилося про відродження екслібрісу на Україні. Виставки ці здобули й інший розголос — лайливу заяву „Нечистими руками", скеровану проти організаторів виставок і опубліковану в київській газеті „Культура і життя" з 30 червня 1972 року з підписами видатних мистців України Т. Яблонської, В. Касіяна, М. Дерегуса, М. Глущенка і С. Губарєва.

Як цього треба було сподіватися, Управа Об'єднання Мистців Українців в Америці, яка до речі не мала ніякого відношення до влаштування згаданих виставок, гостро засудила вимушений виступ київських мистців, бороночи право українського мистецтва на свобідну творчість.

Реалізуючи призначення переданих з України матеріялів, митрополит Мстислав доручив видання їх окремою монографією видавництву св. Софії в Бавнд Бруку, передавши технічне редагування Романові Ференцевичові і мистецьке оформлення авторові цих рядків. Екслібріси супроводила стаття, написана їх упорядником Миколою Віруком, і з огляду на ширше призначення монографії видавці виготовили конспекти тексту англійською, французькою, німецькою та еспанською мовами. Здаючи собі справу з того, що матеріял був приготований до друку в Україні ще у 1968 році, і що від того часу ряди мистців-шестидесятників поширилися, — щоб виповнити цю прогалину — видавці доповнили монографію творами Галини Севрук, Богдана Сороки та Богдана Сойки.

Завдяки всесторонній допомозі митрополита Мстислава, надзвичайне видання „Книжковий знак шестидесятників" чекає на свого покупця. Це перша такого типу книжка від 1932 року, коли то у Львові видано Асоціяцією Українських Незалежних Мистців багатоілюстрований великий збірник, присвячений українському екслібрісові.

Книжечка Маркіяна

Ліда Перевальська: „Книжечка Маркіяна"

Книгозбірка Василя Стеценка

Василь Перевальський: „Книгозбірка Василя Стеценка"

ДЕЩО ПРО ЕКСЛІБРІС

Поява монографії „Книжковий знак шестидесятників" скеровує нашу увагу на окремий рід мистецтва, який, не зважаючи на свою утилітарність, здобув своє місце серед кращих галузей графіки. Однією з характерних рис книжкового знаку, або як його називають з латинського «екслібріс» [ex libris, тобто «із книжок»], є спілкування образотворчого мистецтва з друкованим словом. Тому його присутність питома інтелектуальним середовищам. З однієї сторони передумовою власника книжкового знака є його глибше зацікавлення літературою і ближче відношення до її творців, з другої — його бажання підкреслити правосилля власности символом його індивідуальности. Звідтіля і відродження екслібрісу в Україні пов'язане з шестидесятниками, творчою молоддю літературної та мистецької орієнтації. Не диво, що велика більшість екслібрісів, репродукованих у монографії „Книжковий знак шестидесятників", зроблена для таких відомих діячів культури, як Василь Симоненко, Іван Дзюба, Ігор Калинець, Іван Світличний, Євген Сверстюк, Ліна Костенко, Вачеслав Чорновіл, Ірина Стасів та інші.

З бажанням означення власности книжки пов'язане постання праобразу екслібрісу в Україні у формі перших позначень на стародавніх рукописах і друкованих книгах XVII - XVIII століть та його першого зразку, сучасного розуміння, з 1601 року. Цікаво, що у цьому відношенні український екслібріс не надто віддалений від західньоевропейського, де перший відомий зразок з Німеччини датований 1450 роком, а в Англії 1520 роком. Перший екслібріс в Америці був надрукований 1642 року. Відомий німецький графік Альбрехт Дюрер являється автором ряду екслібрісів з ранніх 1500-их років, як і його сучасник Альдофер Кранах. Паралельно до них, уже 1756 року маємо в Україні великого майстра екслібрісу, що поєднував шифрові оформлення з декоративними елементами, в особі львівського гравера Івана Филиповича.

Компонування екслібрісу ставить мистцеві не абияку проблему: найвлучніше окреслити, обмеженими засобами, характер, професію і зацікавлення власника книжки з допомогою символів, гербів, зображень, що часто бувають дуже дотепні або вдумливі. Інакше — перед мистцем стоїть завдання створити портрет власника не змалюванням його фізичного вигляду, а розповіддю про його внутрішні прикмети та його відношення до довкільного світу. Книжковий знак можна назвати образотворчим афоризмом, паралельним до сонетів у літературі, завершених самих у собі. Безперечно із згаданих тут причин, масовість екслібрісу виключена, за винятком виконаних для громадських та державних установ.

Наголошуючи ролю мистецтва, як чинника максимально використаного для перевиховання мас, совєтські керівники байдуже ставляться до екслібрісу. Це відношення дуже влучно описав В. Ладижинський в статті „20 літ українського екслібрісу (1946-1966)", одинокій нам відомій статті про екслібріси в нашій еміграційній публіцистиці, у „Нотатках з мистецтва" за грудень 1968 року:

«Не можна сказати, що книжковий знак був офіційно заборонений, чи засуджений як якась „буржуазна вигадка", чи вияв „приватновласницької ідеології". Діло радше в тому, що мистецтво мало тоді служити виключно побудові комунізму, мало впливати на підвищення промислової і хліборобської продукції, отже не було ні часу, ні місця на такі дрібні справи, як екслібріси, які могли спокійно почекати до кращих часів, до пори, коли валова продукція перевищить капіталістичні країни.» І далі: *«Раз така була напрямна лінія в мистецтві, не слід було, а навіть небезпечно робити від неї якісь відхилення.»*

Беручи до уваги атмосферу совєтської дійсности, доводиться дивуватись, що відродження українського екслібрісу таки прийшло. Це ще більше підносить надзвичайність видання „Книжковий знак шестидесятників".

Парадоксальним явищем в історії екслібрісу є його зв'язок з розвитком техніки, якій він завдячує своє народження і сучасну вульгаризацію. Як відомо, поява друкарства зумовила початок книжкового знаку. Майже усі ранні екслібріси були виконані технікою мідегравюри і дереворізу. Ще досі їх уважають за основні. Згодом розвинулася техніка літографії. У новітніх часах, з усе більшим удосконаленням цинкографії і фотографічних процесів репродукції, найчастіше зустрічаємо екслібріси, виконані механізованою дорогою, з допомогою копіювання з рисунків тушем. Цей останній засіб репродукції, хоч і уможливлює складні в минулому багатобарвні розв'язки, поважно підірвав ремесло гравірування. Сьогодні на Заході все менше мистців з умінням майстерно орудувати різцем. Тому не часто можна знайти мистця, який сам працює над негативом. В Україні, де мистці не мають доступу до друкарських майстерень, екслібріс виконують засобами минулого. Майже усі екслібріси, репродуковані в монографії „Книжковий знак шестидесятників" — це дереворізи або лінорити.

ДО ІСТОРІЇ УКРАЇНСЬКОГО ЕКСЛІБРІСУ

Український книжковий знак, як остаточно й усі інші галузі українського мистецтва, — це матеріяльний свідок складних історичних переживань України. Разом з нею він перебуває піднесення і дні важких сумерків. Як ми вже згадували, історія українського екслібрісу сягає понад три століття в глибину розвитку нашої культури. За ці століття Україна пережила чимало грунтовних перемін. Високий рівень української культури XVIII століття промовисто закарбований на зразках тогочасного екслібрісу. Поруч згадуваних уже книжкових знаків Івана Филиповича, відзначаються екслібріси для Олександра Безбородька, Федора Туманського, Михайла Франковича, монастирської бібліотеки міста Холма.

В XIX столітті, у час повної ліквідації залишків української державности і цілковитого перетворення України в колонію — в економічному і культурному розумінні, — мистецтво екслібрісу занепадає, а відродження його приходить разом з національним піднесенням вкінці століття і з початком XX-ого. Над виготовленням екслібрісу почали працювати видатні українські мистці: Модест Сосенко, Микола Самокиш, Михайло Нечитайло-Андрієнко, Юрій Нарбут, Олена Кульчицька та інші. Особливо Юрій Нарбут надав екслібрісові, як і всій тогочасній українській графіці, нові напрямні з наголосом, поставленим на національних стилевих і сюжетних елементах. У перше десятиліття совєтської влади в Україні, коли ще не була цілковито придушена українська національна стихія і коли Україна ще жила подихом атмосфери визвольних змагань, над екслібрісом працювало багато українських мистців, підносячи його рівень до небувалих у нас вершин. Василь Кричевський, Іван Мозалевський, Леонід Хижинський, Михайло Жук, Олена Сахновська, Іларіон Плещинський — це імена лише кількох видатніших.

Хоч і як хочеться говорити про мистецтво, уникаючи усяких політичних моментів, — на що дехто настирливо наполягає, — факт занепаду українського мистецтва, в тому і книжкового знаку, пов'язаний з неймовірними політичними переслідуваннями в Україні 1930-их років, коли нищено усе те, що носило найменшу ознаку української національної окремішности. В Україні зник не лише маленький книжковий знак, але фізично були ліквідовані десятки і сотки українських мистців, на чолі з творцем української версії модерного мистецтва у формі монументалізму Михайлом Бойчуком, було знищено безліч надбань української культури, включно з найвидатнішою пам'яткою української архітектури — Михайлівським золотоверхим собором. Щасливо склалося, що у ці страшні для України роки, багато видатних мистців опинилися поза межами засягу совєтської влади. В Західній Україні і по усіх закутках світу над книжковим знаком працювало чимало українських мистців. Центрами української вільної творчости стають Львів, Варшава, Прага, Париж.

З українським екслібрісом того часу пов'язані прізвища Павла Ковжуна, Миколи Бутовича, Петра Холодного, Лева Гецa, Роберта Лісовського, Ніла Хасевича, Михайла Осінчука, Святослава Гординського, Володимира Січинського, Ярослави Музики, Стефанії Гебус-Баранецької й інших.

Книгозбірка Ігоря Бугаєвича

Микола Павлусенко: „Книгозбірка Ігоря Бугаєвича"

Се книжка Вячеслава Чорновола

Богдан Сорока: „Се книжка Вячеслава Чорновола"

Жахіття другої світової війни і тяжкі післявоєнні роки не сприяли відродженню книжкового знаку. Аж до 1960-тих років екслібріс майже цілком відсутній на мистецьких виставках в Україні. Виняток тут становлять мистці Львова, яким завдячуємо, що мистецтво книжкового знаку збереглося в Україні, почавши звідтіля новий ріст. Поруч мистців старшої генерації: Ярослави Музики, Стефанії Гебус-Баранецької, Петра Обаля, Олени Кульчицької — з'являються у Львові нові сили: Софія Караффа-Корбут, Іван Крислач, Михайло Курилич, Євген Безніско, Іван Катрушенко, Степан Коропчак й інші. У той сам час на еміграції працюють над українським екслібрісом Яків Гніздовський, Мирон Левицький, Едвард Козак, Святослав Гординський, Юрій Кульчицький, Любослав Гуцалюк, Петро Холодний, Володимир Баляс, Микола Бутович, Андрій Сологуб й інші. Одначе, на еміграції, мистецтво українського книжкового знаку, хоч і над ним працює чимало видатних мистців, не притягнуло ще й досьогодні ширшого зацікавлення нашої інтелігенції. Тут не було ще окремої його виставки, ані присвяченого йому видання. В Україні, разом з зростаючим зацікавленням книжковим знаком, серед мистців, до його відродження причинилося популяризування екслібрісу любителями і мистецтвознавцями на чолі з проф. Іваном Крип'якевичем, Андрієм В'юником і Володимиром Вітруком.

В 1963 році в Києві було влаштовано невелику виставку українського книжкового знаку, а 1964 року київське видавництво „Мистецтво" видало альбомчик „Український екслібріс". Про зріст зацікавлення книжковим знаком в Україні говорить уже і те, що восени 1965 року Спілка художників України влаштувала республіканську виставку екслібрісу, яка подорожувала по великих містах України продовж двох років. На ній експонувалося понад п'ятсот творів ста і трьох мистців за період з 1918 по 1964 рік.

Ex libris Остафійчука Ів.

Іван Остафійчук: „Ex libris Остафійчука Ів."

Подібна виставка відбулася 1971 року з 435 творами, зробленими за 1965, 1966 і 1967 роки. Окремі виставки екслібрісу були організовані у Львові в 1968 і 1969 роках з експонатів львівських мистців. Упорядниками багатоілюстрованих каталогів цих виставок були: республіканських — Андрій В'юник, і львівських — Володимир Вітрук.

Велика частина репродукованих зразків в монографії „Книжковий знак шестидесятників" були виставлювані на згаданих виставках, одначе її упорядник Микола Вірук зосередив свою увагу на молодій генерації мистців та на зразках, характерних творчості шестидесятників.

ЕКСЛІБРІС ШЕСТИДЕСЯТНИКІВ

«Чим викликана така повага до книжкового знака в наш час?» — запитує упорядник монографії Микола Вірук і сам відповідає на поставлене питання:

»Причин цього явища є більше, але, на нашу думку, основа полягає в тому, що на даному етапі екслібріс є „найвільнішим" видом образотворчого мистецтва. В ньому художник може повністю виявити свою індивідуальність і не звертати уваги ні на які обмеження: ні на цензуру, ні на критику, ні на художній фонд, ні на „широкого читача", що не завжди розуміє модерне мистецтво.»

Ми на цьому місці стримаємося з докладнішим обговоренням зібраних зразків у монографії „Книжковий знак шестидесятників", щоб дати читачеві можливість власних висновків, сподіваючись, що наші фахові критики скажуть про це видання своє слово. Хочемо тут ще познайомити читача з чотирнадцяти молодими мистцями, твори яких увійшли в ню надзвичайну книжку „Книжковий знак шестидесятників".

Ex libris Бібліотеки київського художнього інституту

Микола Малишко: „Ex libris Бібліотеки київського художнього інституту"

Основну частину монографії становлять екслібріси подружжя *Ліди* та *Василя Перевальських.* Автор 28 екслібрісів у монографії, один з найвидатніших молодих графіків в Україні, Василь Перевальський народився 1938 року і закінчив Київський державний художній інститут 1964 року. Працює в ділянці мистецького оформлення книги і недавно в Києві вийшла ілюстрована ним книжка „Пісні про кохання". Він, з своєю дружиною Лідою, народженою 1936 року на Житомирщині, живе тепер в Києві. Не зважаючи на те, що Ліда Перевальська немає особливої мистецької освіти, вона широко відома як знавець мистецтва і автор багатьох екслібрісів, з яких в монографії репродуковано 7.

Олександр Фисун народився 1932 року в Запорізькій області. В 1961 році закінчив Київський художній інститут, спеціялізувавшись в малярстві. Працює у Києві. У монографії 15 його екслібрісів, серед них Івана Дзюби і Дмитра Павличка.

Народжений 1938 року *Микола Малишко* працює тепер мистцем-монументалістом в Дніпропетровську. В 1967 році він закінчив Київський художній інститут. Серед його 21 книжкового знаку в монографії вирізняється знак поета Ігоря Калинця.

Дружина Миколи Малишка, *Ніна Денисова*, народилася 1942 року на Дніпропетровщині. В 1961 році закінчила Дніпропетровську художню школу і працює в рідному місті в ділянці книжкової графіки. Цікавий її екслібріс, виконаний на підставі деталю картини відомого українського „монументаліста" Михайла Бойчука. В монографії вміщено 5 книжкових знаків її роботи.

Микола Шекера народився 1937 року і 1965 року закінчив Київський університет ім. Тараса Шевченка. Серед 4-ох книжкових знаків в монографії є його власний, із символами медицини і графіки.

Микола Павлусенко заступлений у монографії 4-ма книжковими знаками. Він народжений 1945 року і тепер студіює в Київськім державнім художнім інституті.

Остап Оброца народився 1931 року біля Стрия на Львівщині. Вчився у Львівському училищі прикладного мистецтва ім. Івана Труша і 1964 року закінчив поліграфічний інститут ім. Івана Федорова у Львові. У монографії 6 його екслібрісів.

Надзвичайно талановитий, але заступлений лише одним книжковим знаком, *Іван Остафійчук* народився 1940 року в селі Тростянець, Снятинського району, Івано-Франківської области. Закінчив 1966 року Львівський інститут прикладного і декоративного мистецтва. Сьогодні один з найвидатніших молодих графіків Західної України.

Іван Катрушенко народився 1925 року на Луганщині і 1953 року закінчив Львівський інститут прикладного і декоративного мистецтва. В монографії два його книжкові знаки.

Ім'я *Опанаса Заливахи* широко відоме з його проєкту на вітраж для Київського університету ім. Тараса Шевченка. Як відомо, вітраж цей був знищений, а його автора засуджено на п'ять років тяжких робіт в концентраційному таборі в Мордовії. Народився Опанас Заливаха 1925 року на Харківщині, одначе більшість свого життя провів за межами України: дитинство в Тюмені на Західньому Сибірі, а студентські роки в Ленінграді, де 1960 року закінчив Державний інститут живопису, скульптури й архітектури. В Україні поселився 1961 року, але вже 1965 року був арештований, засуджений та депортований. Екслібріси Опанаса Заливахи, репродуковані в монографії, були виконані під час ув'язнення.

В монографії вміщений екслібріс Івана Світличного роботи київської керамістки *Галини Севрук.* Мисткиня закінчила Київський державний художній інститут і тепер працює в експериментальній керамічній майстерні при Інституті експериментального проєктування Академії архітектури УССР. Її творчість в галузі кераміки настільки оригінальна і цікава, що вимагає уважного розгляду.

Остап Оброца: „Збірка Музею друкарства на Україні"

Богдан Сорока, екслібріси якого уже були вміщувані в „Свободі" у зв'язку з виставкою „Сучасна графіка України", народився 1940 року у Львові. Він закінчив Львівський інститут прикладного і декоративного мистецтва. На еміграції його графічна творчість широко відома з різних публікацій. В монографії репродуковані п'ять його екслібрісів, у тому Вячеслава Чорновола й Івана Світличного.

Монографію „Книжковий знак шестидесятників" замикають чотири екслібріси *Богдана Сойки.* Львов'янин Богдан Сойка народився 1938 року. Початкову мистецьку освіту одержав у Львівському училищі прикладного мистецтва ім. Івана Труша і з 1958 року навчався у Львівському інституті прикладного і декоративного мистицтва, який закінчив 1964 року.

***

Кінчаючи цю статтю, гаряче рекомендуємо надзвичайну монографію „Книжковий знак шедидесятників" любителям мистецтва і цілій українській громаді. Це справді надзвичайне видання, сповнене полум'яною любов'ю молоді України до всього рідного й українського.

БОГДАН ПЕВНИЙ

КНИЖКОВИЙ ЗНАК ШЕСТИДЕСЯТНИКІВ

Вступна стаття і упорядкування: Микола Вірук. Мистецьке оформлення і макет: Богдан Певний. Технічний редактор: Роман Ференцевич. Видавництво „Св. Софії", P.O. Box 595, So. Bound Brook, N.J. 08880, U.S.A. 14 авторів, 110 творів, з чого 6 кольорових. Стор.: 304. Форм.: 177 x 185 мм. 1972.

700 пластунів вітає весну

Традиційне Свято Весни призначене для пластових станиць Ню Йорку та околиці відбулося в днях 27, 28 і 29-го травня ц. р. на Пластовій Оселі „Вовча Тропа". При гарній, весняній погоді 700 юнаків і юначок із Ню Йорку, Нюарку, Ню Бронсвіку, Джерзі Ситі, Елізабету, Гартфорду, Бриджпорту, Ню Гейвену, Гемстеду, Кергонксону і Коговзу під проводом своїх виховників таборували, змагалися у теренових грах і спорті та переводили спільні ватри за актуальним, сьогодні кличем: „В обороні Нескорених!".

Ця тема була особливо підкреслена в теренових грах та програмі святочної ватри в неділю 28-го травня.

Цілість Свята Весни підготовили та перевели курені старших пластунів „Чорноморці" та старших пластунок „Верховинки" під проводом коменданта свята пл. сен. Ярослава Лучканя і бунчужного ст. пл. І. Раковського.

У висліді триденних змагань перше місце серед куренів юначок здобув 44-ий курінь ім. Оксани Джиджори з Нюарку, а серед юнаків 31-ий курінь ім. Івана Виговського з Пассейку. На закінчення свята роздано першунам у спортових змаганнях і пластуванні чаші, нагороди та переведено іменування, підвищення ступенів і відзначення поодиноких юнаків та юначок.

У суботу та неділю відбувалися рівночасно на просторій, пластовій оселі рада куренів і старших пластунів і сеньйорів „Червона Калина", якої члени великою лавою стали в неділю поруч із юнацтвом до Зеленосвяточного Богослуження, що його відправив о. д-р В. Гавліч, ЧСВВ з Ню Йорку.

Під час, коли пластова молодь переводила свої змагання та зустріч з природою, Організаційна Комісія Ювілейної Пластової Зустрічі відбула на оселі свої останні великі наради перед зустріччю, що відбудеться на цій же оселі „Вовча Тропа" в серпні цього року для відзначення 60-річчя Пласту. Нарадами проводив голова Організаційної Комісії пл. сен. З. Корчинський, а взяли в ній участь, крім численних членів Організаційної Комісії запрошені представники Пласту з Канади: голова Крайової Пластової Старшини пл. сен. Роман Вжесневський, О. Желтвий, голова Господарської Ради Пластової Станиці в Торонто і ст. пл Олег Кандиба її зв'язковий, як також голова Крайової Пластової Старшини в ЗСА пл. сен. П. Дорожинський і голова Головної Пластової Ради пл. сен. Ольга Кузьмович. Головну Пластову Булаву заступав її член пл. сен. Ю. Ференцевич. На нарадах був присутній капелян пластової молоді українського католицького віровизнання пл. сен. о. Б. Смик. У спільній виміні думок узгіднено ряд актуальних проблем, остаточну програму та провід Зустрічі. Зустріч заповідається баголюдна із участю пластунів з інших країн.

О. М.

Свято Матері в Ютиці

Учасники Свята Матері в Ютиці. У першому ряді стоять (з-ліва): Михасик Ликтей, Таня Ярмак і Ігор Ліщинський. У другому ряді стоять Христя Ликтей, Катруся Ликтей тримає Марка Ликтея, Галя Ліщинська і Андрій Ярмак. У третому ряді: Богдан Даґлес, Христя Карп'як і Оля Ліщинська.

Коли американські діти кожної суботи можуть бавитися і свобідно проводити час — наші діти ходять до школи і під доброю опікою, набираючи знання, відвідують українську школу. І так перед Святом Матері, діти наполегливо вчилися віршів, пісень, та фортепіянової музики, щоб хоч раз у рік звеселити своїх матерей. Крім інших учителів приготовляла їх учителька нашої школи Наталка Лукашевич, теперішня голова 57-го Відділу Союзу Українок Америки, із допомогою виховниці Дзвінки Карп'як.

14-го травня ц. р. в Ютиці, в українській авдиторії при Котедж вулиці відбулося підготоване Свято Матері під протекторатом 57-го Відділу СУА в Ютиці.

У сьомій годині на сцену прибрану образом Пречистої Діви Марії вийшла Христя Ликтей, учениця 4-ой кляси із китицею квітів в супроводі наших найменших учнів-членів садочку, трирічною Танею Ярмак та трирічним Михасиком Ликтеєм. Христя, положивши квіти перед образом Богоматері виголосила вірш до Пречистої Діви Марії.

Михасик Ликтей проспівав пісню і продеклямував вірш. Галя Ліщинська виголосила промову присвячену матерям, а фортепіянове виконання Христі Карп'як перепліталось із деклямацією Андрія Ярмака, і знову на зміну фортепіянові точки Олі Ліщинської перепліталися із деклямацією Катрусі Ликтей. При фортепіяновій музиці Галі Ліщинської, деклямував Богдан Даґлес. Наприкінці програми Катруся Ликтей, учениця 4-ої кляси піяні кілька музичних композицій, потім грав теж на фортепіяні Богдан Даґлес. Христя Карп'як закінчила Свято деклямацією — „Українська Мадонна" Лесі Храпливої.

Я. Л.

ВСТУПАЙТЕ В ЧЛЕНИ УНСОЮЗУ!

З листування ЦК АБН

Щоденно до канцелярії Центрального Комітету Антибольшевицького Бльоку Народів у Мюнхені приходить велика пошта, що віддзеркалює частину діяльности цієї установи. Вона адресована просто на ЦК АБН, або ж персонально для голови п. Ярослава Стецька, для редактора англомовного журналу „АБН - Кореспонденс" мґр Слави Стецько, або до інших членів ЦК АБН.

З деякими листами, одержаними в березні-квітні ц. р., знайомимо читачів.

П. Хозе Комес із Бразилії інформує, що „через 92 радіостанції Бразилії ми щотижня постійно надаємо всі новіші вістки про українські змагання за свободу, як і про боротьбу інших Поневолених Націй". Листа написано до мґр Слави Стецько, з рамени Бразилійського Товариства оборони традицій, родини і власности, у кінці квітня ц. р.

В листі з 27 березня п. Бертіл Геґґман повідомляє із Швеції, що в запланованому ним, редактором журналу „Дет Фріа Украіна", числі 2-му, буде включено найновіше „Слово Валентина Мороза", і що те число буде майже повністю присвячене боротьбі українських інтелектуалістів за їхні права. Автор листа прохає надіслати йому 800 примірників перекладу „Слова" В. Мороза на шведську мову. „В кінці хочу Вас поінформувати, пише шведський приятель України, що восени минулого року Шведська Секція Організації „Міжнародна Амнестія" порушувала справу В. Мороза під час Міжнародного Тижня Політичних В'язнів у Стокгольмі 13-21 листопада 1971 р.

Представник АБН в Австралії д-р С. І. Унтару надіслав листа з рамени АБН до прем'єр-міністра Нової Зеляндії Дж. Маршалла, в якому висловив сумнів, чи часті візити тієї країни російськими представниками, як архиєпископ Нікодім, представники Верховного Совєту з Москви й подібні, можуть принести якусь користь Новій Зеляндії. У відповідь прийшов лист з 21-го березня 1972 р. від прем'єр-міністра Дж. Маршалла (пересланий до ЦК АБН), в якому, між ін. сказано: „Ви пищете про утиски релігійної і політичної свободи в СССР. Позиція Нової Зеляндії в цій справі — ясна. Релігійна й політична свобода є частиною способу нашого життя, і ми не підтримуємо тих утисків будь-де в світі. Нова Зеляндія вже кілька разів підтримувала зусилля міжнародної спільноти народів, щоб такі свободи були всюди респектовані, в рямцях Хартії ОН та Універсальної декларації Людських Прав". Прем'єр-міністер Нової Зеляндії висловлює в тому листі думку, що треба продовжувати зустріч з різними представниками, на яких, можливо, „вплине наш приклад" — збереження людських прав у країні.

З Квебеку в Канаді, з манастиря св. Апостолів надійшов від настоятеля лист у березні ц. р., в якому висловлено подяку за інформаційні матеріяли в журналі „А Б Н - Кореспонденс" про переслідування большевиками Церкви у країнах Східньої Европи. „Чимало церковних служителів нині стараються применшувати муки християн у тих країнах, кажучи, що там існує конституційна ґарантія релігійної свободи за Залізною Заслоною. Заки вони поширюють цю неправду, наших братів далі переслідують, ув'язнюють і навіть замучують на смерть!" Лист закінчується побажанням обмінюватись виданнями й такими словами: „Сподіваємось, що ви приєднаєтесь до наших молитов в обороні Вільного Світу проти большевизму і за визволення всіх християнських народів, як Україна та Білорусь".

(л. п.)

Український Бібліографічно-Довідковий Центр в Чикаґо

Завданням Бібліографічно-Довідкового Центру є

1/ Удержувати Зведений Каталог Україніки-зокрема рідкісної - українських періодиків та архівних матеріялів в бібліотеках та приватному посіданні в Північній Америці.

2/ Збирати колекцію українських бібліографій та індексів та бібліографію української бібліографії;

3/ Публікувати українські бібліографії, індекси та інші довідники.

4/ Збирати статистичні дані,що відносяться до нашої спільноти в Північній Америці, а саме:

а/ списки українських видавництв, періодиків та книгарень;

б/ списки українських бібліотек та архівів та українських збірок в американських та канадійських бібліотеках та архівах;

в/ списки українських парафій та церков усіх віровизнань;

г/ списки українських цілоденних шкіл та шкіл українознавства;

ґ/ списки українських організацій з їхніми низовими клітинами;

д/ списки українських музеїв та галерій образів;

е/ списки українських мистців, акторів та інших мистецьких виконавців;

є/ списки українських кооператив та банків;

ж/ списки фільмів з українською тематикою;

з/ списки творів українських мистців в музеях, галеріях образів та приватному посіданню;

і/ списки знавців поодиноких аспектів української проблематики;

к/ всякі інші інформації, які можуть мати значення для дослідників української проблематики;

л/ зібрані інформації будуть використовувані виключно для науково-дослідних цілей і не будуть уділювані для реклямових чи інших цілей;

Не треба доводити як важним є такий центр для всякого дослідника української проблематики в загальному, а зокрема для дослідника української спільноти у вільному світі. То значення ще зросте як-чого треба сподіватися-стане законом проєкт посла Пуцінського та сенатора Швайкера про Центри Етнічних Студій, який збільшить зацікавлення українською проблематикою.

Тому що УБДЦентр не користає з жадних субвенцій його розбудова залежить від попертя української спільноти.

Тому просимо допомагати нам фінансово, складаючи пожертви на потреби УБД-Центру.

Також просимо співпрацею допомогти нам осягнути наші цілі, а саме:

а/ Просимо всі наші центральні установи надіслати нам списки з адресами своїх льокальних клітин чи Відділів;

б/ Консисторії та Проводи Українських Церков усіх віровизнань надіслати нам списки своїх парафій та церков;

в/ всіх наших письменників та науковців надіслати бібліографії своїх праць як друкованих так недрукованих, як також подати над чим вони зараз працюють;

г/ Просимо надсилати нам бібліографічний опис тез та дисертацій на українські теми прийнятих американськими чи іншими університетами;

ґ/ Наших мистців просимо зголошувати нам список своїх творів з зазначенням у яких музеях, галеріях образів та приватному посіданню вони знаходяться;

д/ Наші бібліотеки та архіви просимо прислати нам список рідкісної україніки та вартісних архівних збірок у їхньому посіданню;

е/ Про те саме просимо українських бубліотекарів, які працюють у неукраїнських бібліотеках, які мають колекції україніки;

є/ так само просимо зголошувати списки рідкісних періодичних видань;

з/ наших бібліотекарів просимо надсилати по одній каталоговій картці на кожду закаталоговану українську чи україністичну книжку;

и/ просимо злолошуватися до співпраці при різних бібліографічних та індексових проєктах, або зголошувати самостійні проєкти;

і/ просимо надсилати бібліографічні картки на біографії чи то монографічні, чи як статті для індексу української біографії;

ї/ просимо надсилати картки на рецензії на українські чи україністичні публікації, видані поза Україною, для індексу рецензій, який плянуємо започаткувати;

й/ просимо піднятися індексування статтей сталої вартости (історія, мемуаристика, біографія, фолкльор, тощо) в поодиноких наших щоденниках та тижневиках;

к/ просимо індексувати поезії, новелі, драматичні твори, тощо-друковані в наших періодиках та збірниках (календарі і альманахи) для індексу поезії, драматичних творів, та новель;

л/ просимо зголошувати всякі інші проєкти, які можуть допомогти в розбудові УБДЦентру;

м/ Просимо надсилати нам по одному примірникові виданих бібліографій та індексів, та по можливості копії, а коли неможливо то картотеки невиданих.

Цей заклик не відноситься до тих осіб чи установ, які відповіли на наші попередні заклики та надіслали бажані інформації чи матеріяли.

За
Український Бібліографічно-Довідковий Центр

Д-р Роман Верес
Мґр Еміль Басюк

Шевченківські роковини в Картереті

12-го березня українська громада на чолі з парохом о. д-ром В. Поспішилом вшанували найбільшого батька і генія. Свято відбулося о год. 4-ій по полудні в авдиторії Нейтен Гіл Скул, при Рузвелт Евеню.

Інж. О. Граб оформив програму свята в такому порядку: п-на Оля Мартинюк учениця 4-тої кляси відіграла „Заповіт", свято відкрив директор школи інж. Володимир Янів. Учні 1-ої кляси продеклямували вірш, деклямацію підготовив Іван Козак.

Святочне слово виголосив інж. Омелян Граб, фортепіянове сольо відіграла Катя Мартинюк, учениця 2-ої кляси, деклямували учні 2-ої кляси, підготовлені інж. О. Грабом, на гітарі і гармонії виконали в'язанку українських пісень двох братів Тарас і Богдан Ткачик. Опісля деклямувала сім літня Іренка Кушнір, місцевий хор СУМА під диригентурою Марії Якубович відспівав в'язанку пісень, деклямувала Катруся Палига, учениця 5-ої кляси.

Народні танки виконувала танцювальна група з Картерету, танцювальна група СУМА з Пассейку і танцювальна група молодших з Пассейку під проводом п. В. Юрчинюка.

Свято закінчено українським національним гимном,

М. Я.

Надійний концерт

Правдоподібно одним із найбільших плюсів молоденької піяністки Ірки Пелех це те, що вона не належить до „вундеркіндів". Їм бо занадто все легко приходить і через це вони так часто затрачуються. Ірка це дуже талановита і працьовита дівчина, що постійно розвивається і дозріває під особливою опікою своєї учительки Г. Клим. Це росле, зі щиросердечною усмішкою 15-літнє дівча. Треба вірити, що нікому ніколи не доведеться почути від Ірки негодування, яке авторові допису довелось вислухати нещодавно від однієї нашої теж талановитої особи, що вчилась, мала успіхи, ростила надії, та одного дня — кинула все. І при зустрічі сказала: „Що? тратити молодість для музики? Ні! Я не вправлятиму вісім годин денно!" Сподіємось, що Ірка залишиться при своєму чарівному інструменті, що до нього в неї — видимо — є покликання.

Концерт 23-го квітня ц. р. в залі Українського Інституту, що відкрила сеньйорка наших музичних учителів, президент УМІ, Н. Байлова, був потвердженням тих надій, що на Ірку покладають наші культурно - музичні кола.

Однією із найцікавіших прикмет Ірчиного характеру це те, що в неї майже зовсім непомітне якенебудь хвилювання. Побажати б їй тільки, щоб так було завжди і в прийдешньому. Щодо самого виконання, то краще було б почути спочатку Сонату Ф-дур нашого Бортнянського. Лисенко (2-га Рапсодія) і Барвінський (Прелюд е-моль) пройшли добре, однак аж у знаменитій „Прелюдії і Фузі" ц-моль Н. Нижанківського відчувались проблиски, що цього вечора можна очікувати від молодої концертантки ще чогось куди більшого. З мініятюр залишились у пам'яті „Комарик" Барвінського і Грудина — „На вулиці скрипка грає", замість: „Кину кужіль на полицю". Етюд фіс-моль Косенка був заграний переконливо; та в Степового: „Ніби танок" прийшло те, чого ми дожидали всенький вечір: оте невловиме павутинне піяніссімо. І тоді, коли на попередньому її вечорі в ЛМКлюбі, вонаиписувалась фортіссімом, „рр" ще не можна було дослухатись у неї. Тепер Ірка його здобула, і це чи не найважливіший чинник у її технічному розвою. Дві „Новелети" композиторки Фільц були як би передсмаком того, що мало прийти наприкінці. Речі Людкевича, М. Колесси і Ревуцького були дуже добре заграні, проте ще недоставало їм тільки того, що спалахнуло в двох кінцевих точках концерту, в „Поемі Карпат" Фоменка, і в „Гуцульській Токкаті" Кос - Анатольського, а саме: пережиття. Тут Ірка розламала рами взірцевого, учнівського концерту і дала дві точки на справжньому, мистецькому рівні. Саме щойно цією грою, взяла вона всеціло і беззастережно слухачів, які зараз домоглись від неї двох вдячних наддатків (Косенко, Нижанківський).

Теодор Терен-Юськів

Вступайте в члени УНСоюзу!

Архітект Радослав Жук взяв участь у Конференції Асоціяції Архітектурних Шкіл ЗСА і Канади

Прінстон, Н. Дж. — Відомий архітект, професор МекГільського Університету в Монтреалі Радослав Жук взяв участь у Краєвій Конференції Асоціяції Архітектурних Шкіл ЗСА і Канади, що відбулася в кінці квітня у Прінстонському Університеті у Прінстоні, Н. Дж. На Конференції були представники майже всіх вищих архітектурних шкіл південносхідньго району Америки і Канади. Конференція була присвячена демонстрації нових методів навчання архітектури, з доповідями та демонструванням прозірок, для унаглядлення складних процесів плянування скомплікованих будов. Проф. Р. Жук репрезентував МекГільський Ун-т, прибувши на Конференцію з трьома своїми студентами. Він демонстрував власну методу, яку опрацьовує — спробу здефініювати різницю між інтуїтивним і раціональним підходом до архітектурного проєктування. Основною ідеєю цієї нової методи є те, щоб до краю використати раціональну частину плянування, в тому й найбільш складні компютери, але залишити простір для творчого мислення архітекта, для його мистецької інтуїції. Проф. Радослав Жук у грудні минулого року був запрошений до складу іспитового жюрі в Гарварді, коли здавали іспити студенти з „Ґрейджюєт Скул оф Дізайн". Він був співавтором проєкту павільйону „Світ Дитини" на ЕКСПО-1967 у Монтреалі. запроєктував оформлення площі перед пам'ятником Т. Шевченка у Вашинґтоні, запроєктував багато українських церковних будов у Канаді і є відомий, як творець сучасного архітектурного українського стилю. Деякі з тих церков дістали особливе признання, і ті проєкти та світлини з них були друковані в престижевих архітектурних журналах у ЗСА, Канаді, Англії і Австралії. Архітект Радослав Жук бере деякі елементи з кращих досягнень традиційного українського церковного будівництва, вважаючи, що те будівництво завжди у свій час було модерним, і тому українська традиція завжди жива. Архітект Радослав Жук є братом молодого піяніста-віртуоза Іриней Жука, який 12-го травня дав блискучий ціловечірній концерт у вищій музичній школі „Пібоді" в Балтиморі.

В СССР розпочався „Місячник боротьби з аварійністю"

Київ.— „Становище в республіці хоч і стаблізувалось, сказав представникові „Радянської України" з 14 травня міністер внутрішніх справ УССР І. Головченко, МВД, але поки що залишається напруженим". Після минулорічного подібного місячника в Україні мала б знизитись аварійність на шляхах на 20 відсотків, але цього виявилось не досить: „Багато буде зроблено для удосконалення організації руху — встановлено нові дорожні знаки і оновлено старі, покажчики, загородження, поліпшено розмітку вулиць тощо. Проводитимуться агітпробіги, заняття з населенням". „Недавно в м. Турка стався трагічний випадок, коли загинули чотири чоловіки, а 13 дістали поранення. Виявилось, що шофер їхав не призначеним йому маршрутом, а „гальмову трубку" шофер перев'язав ганчіркою, побачивши, що вона вже була надтріснута. На стрімкому спуску гальмо тріснуло, автобус з розгону вдарився в будинок. У повідомленні сказано, що багато дорожних випадків трапляються через необережність пішоходів, зокрема, „відомо багато випадків, коли, рятуючи якогось п'яницю, що несподівано з'явився перед машиною, розбився сам водій".

Вступайте в члени УНСоюзу!

ЯРОСЛАВ ДОБОШ РОЗПОВІДАЄ...

(Закінчення зі стор. 1-ої)

ськи піддержувати з ним розмову. Для мене було ясно, що тут йдеться про хитрий підступ, щоб від мене щось довідатися, і тоді замовчав.»

Вранці наступного дня прийшли люди з КГБ. В багажі Добоша знайдено обтяжуючі матеріяли: дві знимки — одного українського інтелектуаліста, що перебуває на Сибірі, а друга — одного, переслідуваного письменника. Одночасно знайдено видану там, але відтак заборонену книжку відомого літературного критика та мікрофільм машинопису книжки „про поетичні рими, автор якої знаходиться на засланні в Сибірі.

«Мені поставлено запити і я подав придуману розповідь. Це відбулося так: під час мого побуту я зустрінув одного незнайомого, який просив мене забрати цей матеріял до Бельгії, щоб дати його прочитати своїм землякам. Моя розповідь не переконала видно співрозмовців, і мене далі в Чоп допитували на протязі двох днів.

7-го січня вечером завезли мене до в'язничної камери у Львові. Маленьку, вогку камеру ділив я з одним жидом, який мав поширювати тайні інформації про рух спротиву в Україні. Камера була така мала, що, щоб один з нас міг пройти поміж двома ліжками, другий мусів кластися на ліжко. Щодня ми одержували російську „Правду" і „Правду України". Мені не вільно було ні писати, ні одержувати іншої літератури. Їда була вистачаюча, але без змін. Фізичних знущань не було. Одну годину денно я міг проходжуватися на подвір'ї між мурами, що мало не більше як 2 Х 2 метри завбільшки та 4-метрові стіни, обведені вгорі колючим дротом. До місяця квітня мене щоденно перепитували".

Добоша при допитах провадили завжди до іншої кімнати. Спочатку допитами проводив один майор.

„Він наче б зі мною грався, вичисляючи імена українських націоналістичних діячів. Також називав по імені ті особи, з якими я зустрічався. Я запевняв, що нікого з них не знаю. Після довгого заперечування підсунули мені ім'я тієї жінки, яку я зустрічав у Львові, разом з усіма деталями нашої зустрічі, які були такі точні і докладні, що я більше не міг відказуватися. Те, що я з нею говорив, держав я у таємниці для себе. Тоді мої допитувачі показали мені статтю 46 карного кодексу, в якій говориться про зменшення кари, коли хтось признається до вини. Я намагався дальше стояти при попередніх твердженнях. Тоді мені назвали дальші три імена осіб, з якими я зустрічався, мовляв, їх арештовано. Рівно ж обидві жінки оскаржені, але ще не арештовані. Я вигадував різні леґенди і намагався видержувати „війну нервів", яку вони розпутували. Минуло п'ять місяців, і мені ставало чимраз ясніше, що на основі статті 57 карного кодексу я буду суджений за шпигунство з карою від 7 до 15 літ, а то й карою смерти".

Амбасада

Перші два місяці Я. Добош був взагалі відірваний від будь-якого контакту з Бельгією. 21-го лютого відбулася перша візита двох делеґатів бельгійської амбасади у Москві.

„Розмова тривали лише 20 хвилин. Мені наказано мовчати про мою ситуацію Інакше я міг би себе ще більше обтяжити. Також відпоручники амбасади не мали права говорити зі мною про суть мойого ув'язнення".

— Вас тричі відвідували з амбасади. Навіть амбасадор особисто приїздив. Про що Ви тоді говорили? —

Добош усміхнувся. „Про погоду в Бельгії, про стан здоров'я моєї родини в Масмехелен, про полет американців на місяць, про склад нового уряду, про всякі інші нісенітниці. Кожне речення перекладач перекладав на російську мову".

Добош просив про бельгійські газети і літературу, але йому відмовили. Допити стали рідшими, але більш настирливі. 22-го або 23-го травня, точно Добош собі не пригадує, його в камері відвідали два офіцери і розповіли, що в Бельгії йдуть великі намагання про його звільнення, однак воно нічого не дасть, бо з цими акціями вони і так не рахуються.

„Кілька днів пізніше запропонували мені написати листа до Верховного Совета у Москві, в якому я мав точно розповісти про всю мою діяльність в Україні і прообіцяти, що коли буду звільнений і повернуся на захід, то не буду вести протисовєтської діяльности. Вони мені грозили, показуючи документи українських націоналістів, що були засуджені за шпигунство, і опинилися на Сибірі. Так само документи інших, котрі признались і були звільнені. Вкінці я написав того листа".

Самокритика і звільнення

„Минулого тижня у вівторок до в'язниці у Львові приїхав один полковник з Москви. Сказав, що мойого листа в Москві одержано. — Вам не вірять — він заявив — і Ваше прохання про звільнення не буде більше обговорюване. Ви дістанете принайменше десять років в'язниці. — Я не реаґував. Тоді полковник сказав, що я маю ще одну можливість виходу з положення, а саме: на пресовій конференції піддати себе самокритиці. Розповісти журналістам, що через мою молодечу недосвідченість я попав на злу дорогу. Я мусів заявити, що мій поступок був неправильний та що я був вихований в антисовєтськім оточенні, але тепер я прийшов до кращих переконань і від тепер буду вірний тим переконанням. Я не бачив іншого виходу і дав свою згоду. Минулого тижня в середу я виступив перед 20 журналістами. Мою заяву взяли на магнетофонну стрічку і мене сфільмували. Ставили мені питання, як на заході говорять про СССР, і т. д. . . Наступного дня мене літаком відвезли до Києва, де день пізніше в присутності більше як 50 журналістів повторилася ця сама процедура".

Це було минулого тижня в п'ятницю. Після пресконференції Добоша відвезли до малого готелю поза містом. Дві години по його приїзді його відвідали два полковники.

„З холодним виразом обличчя розповіли вони мені, що СССР втримує добрі стосунки з Бельгією і хоче їх далі зберегти. — Тому ми тебе вивеземо за границю. — Я цьому не хотів йняти віри і спочатку думав, чи це не якась нова хитрість. Вони ще погрозили мені та сказали, що ніхто більше не сміє старатися в такий спосіб відвідувати Україну. — Твоїм наслідникам не вдасться вже дістатися на волю" . . .

Що тепер Добош буде робити?

„Перш за все відпочати, і довго відпочивати. Правдоподібно буду продовжувати студії. Далі хочу постійно боронити людські права. Росіяни мене примусили до „самокритики". Від того людським правам не покращало. З цієї причини я не почуваюся зв'язаний з заявою, яку я там мусів скласти, та що я там обіцяв".

КАТИНЬ

(Закінчення зі стор. 2-ої)

гилами дерева, комісія дійшла до однозгідного висновку, що вбивство доконано в квітні-травні 1940 р. Після того видано відповідний комунікат.

За виїмком одної могили, в якій знаходились вищі ранґою старшини, в масових могилах трупи лежали 8-12-ма верствами, при чому всі вони мали руки зв'язані таким самим способом, як і жертви НКВД у Вінниці. Тільки тут уживано зброю німецького виробу, що її можна було набути на чорному ринку. Як і у Вінниці, жертви стріляно здебільша пострілом іззаду, хоч знайдено також проколотих чотиригранчастими багнетами, уживаними в Червоній армії.

Кількість жертв, знайдених в Катині, коливається між 4,200 і 4,400.

На питання, де поділись інших 11,000 старшин, за виїмком органів НКВД, ніхто не відповість. А вони — мовчать.

Совєтське слідство. Нюрнберґ

Зайнявши Катинь улітї 1944 року, большевики створили власну комісію, до якої не запросили нікого із закордону, навіть польських комуністів.

Згідно з свідченнями мешканців Катині, лікарським обслідуванням тощо, комісія повідомила, що польські старшини працювали при будові шляхів. З вибухом війни вони потрапили в руки німцям, які й замордували їх восени 1941 р., а навесні 1943 р. відкопали, повкладали їм в кишені совєтські газети та листування з рідними і знову закопали до т. зв. „відкриття". Відкопано тільки 925 трупів. Для цього німці ужили 500 совєтських полонених, яких опісля розстріляно, одначе їхніх трупів не знайдено.

На процесі в Нюрнберґу, в лютому 1946 р. головний прокурор СССР, ген. Руденко, та його помічник, полк. Покровський закинули німцям убивство 11,000 польських старшин. Вони навіть назвали поіменно як головних винуватців полк. Агренса (фактично Агренда), командира батальйону, що був у Катині (були вістки, що він пропав) та двох його помічників. Але коли несподівано полк. Агренс появився як свідок, большевики відмовилися вислухати свідчення його та його заступника, сотн. Бімерта.

Большевики виставили трьох свідків: д-ра Прозоровського, що переводив автопсію, проф. Базилевського, що чув вістки про вбивство, та д-ра Маркова з Болгарії, що був членом Міжнародної Комісії і підписав комунікат.

Коли совєтська армія зайняла Болгарію, д-ра Маркова ув'язнено, і на судовому процесі він визнав себе винним, бо для нього стало ясно, „що вбивство доконане 12-18 місяців перед вікриттям", значить німцями. Він тоді підписав акт під тисненням, а тепер свій підпис відкликає.

Матеріяли і свідчення, що їх пропонував польський екзильний уряд, ген. Руденко не уважав за відповідне використати, отже це обвинувачення знято.

І так, бодай офіційно, справа Катині залишилась відкритою.

Олександра Ляшка призначено на нового голову Ради Міністрів УССР

(Закінчення зі стор. 1-ої)

маціями із достовірних джерел — його здогадній опозиції до відвідин през. Ніксона в Москві після того, як американські літаки замінували пристань Гайфонгу в Північному В'єтнамі. Протеж відіграли тут деяку ролю й різниці поглядів між совєтськими керівниками щодо внутрішньої політики Совєтського Союзу.

„П. Шелест, який залишається покищо повноправним членом панівного Політбюра, був замінений на становищі провідника української компартії прем'єром Володимиром В. Щербицьким, який є також членом Політбюра. Це залишило порожнім пост українського прем'єра, що його тепер зайняв О. Ляшко.

До інформацій Т. Шабада треба додати, що відбулося призначення О. Ляшка на становище голови Ради Міністрів УССР під час скликаної на 8 червня сесії Верховного Совєту УССР, президію якого очолював О. Ляшко, як голова. Олександер Павлович Ляшко, народжений у Ростовській області 1915 р., став членом КПСС 1942 р. Закінчивши в 1941 р. Донецький індустрійний інститут, служив в 1941-45 рр. в армії і потім працював на інженерських посадах. В дальших роках був секретарем різних партійних комітетів і з липня 1963 р. став членом президії і секретарем ЦК КПУ.

У Симферополі відбувається процес „над групою зрадників батьківщини"

Київ. — „Радянська Україна" з 4-го червня повідомила, що „вже кілька днів у Будинку культури Симферопільського заводу ім. Кірова йде судовий процес над групою зрадників батьківщини, кривавих поплічників гітлерівських головорізів. На лаві підсудних гітлерівські карателі з так зв. татарського 152 добровольчого батальйону „СД". Між названими шістьма татарськими і російськими прізвищами є два українських: Семен Парасотченко і Микола Кулик. Справу розглядає виїзна сесія Київської військової округи, під головуванням полковника Бушуєва. Підсудних обвинувачено у співпраці з гітлерівцями та у вбивстві й сприянню вбивстві „маси совєтських людей". У залі суду не можуть вміститись всі бажаючі бути на процесі, і тому „сотні людей розташовуються в сквері, перед динаміками радіоретрансляції" Підсудні твердять, що в роки війни, 27 років тому, вони були молоді, що „вони стали жертвами обставин" і т. д., але „Радянська Україна" зазначає: „Підлим зрадникам не може бути пощади".

Мета задовженого на майже 30 років судового процесу, від часу заподіянь приписуваних злочинів на Криму, виявляється в такій заяві „Радянської України": „На лаві підсудних шестеро. Але поруч з ними на цій ганебній лаві — фашизм і буржуазний націоналізм", „судять усіх, хто виношує задум проти чистого неба і мирної праці".

Українські змагуни учасниками Балтійських Ігрищ

Завершенням довгих переговорів з Управою Української Спортової Централі Америки й Канади — було рішення організаційного комітету Балтійських Ігрищ запросити українських змагунів до участи в щорічних першенствах, що в цьому році відновлюють свій 20-тилітній ювілей існування й безперебійної тяглости.

Як небалтійська нація — українська група виступатиме на Ігрищах в характері гостей та не матиме права займати місця у загальному, дружиновому точкуванні. Нашим змагунам забезпечено однак право до всіх відзначень, грамот і медалів для евентуальних переможців у поодиноких ділянках спорту. Для українських змагунів така участь буде не лиш збагаченням програми виступів — але й цікавою спробою зміряти сили з більше заавансованими змагунами інших національностей.

У цьому, олімпійському році Балтійські Ігрища відбуватимуться з виїмковою урочистістю. Організатори намагаються якнайбільше олімпійського церемоніялу перебрати в свою програму. Ідея такого задуму дуже символічна: хочеться виказати що литовські, естонські, лотиські й українські змагуни, не маючи змоги виступати на Олімпіяді, демонструють свій зв'язок з олімпійською ідеєю та приготовляються до зустрічей в майбутньому.

Першим виступом наших спортовців в рямцях Балтійських Ігрищ участь у відбиванкових і кошівкових змаганнях, що відбудуться 17-го і 18-го червня у Клівленді. Українську групу у мужеській і жіночій відбиванці репрезентуватиме першун УСЦАК на 1972-ий — СУМ Торонто, у кошиківці кляси „юнаків" група змагунів з Клівленду.

Українська громада Клівленду, численною участю, повинна дати повну піддержку нашим командам у цих важких і престижових змаганнях, що відбудуться у залях Естабрук (відбиванка) та Нейві Джім (кошиківка).

Черговими імпрезами Балтійських Ігрищ будуть змагання у легкоатлетиці, тенісі й плаванні, що визначені на 29-го і 30-го липня у Торонті. УСЦАК веде підготову виступити в згаданих ділянках спорту з найсильнішими, репрезентаційними командами. Змагання, як і в Клівленді проходитимуть у чотирьох групах: юнаків, юначок, чоловіків і жінок.

Клівленд С. Маланчук

ПРЕЗИДЕНТ ПІВДЕННОГО В'ЄТНАМУ НҐУЄН ВАН ТІЄ ЗАПОВІВ, що державне військо відбере від комуністів окуповане ними місто Квантрі й звільнить від облоги місто Анлок найдалі до 19-го цього місяця. Однак, хоч невелика колона в'єтнамських вояків передерлася вже до Анлоку, то він все ще обложений з трьох сторін. Число американських летунських суперфортець Б-52, які бомбардують комуністичні позиції і військові цілі, збільшено до 20. На жаль, один бомбардувальник типу „Фантом" випадково скинув бомбу на союзницькі позиції: згинуло 10 південних в'єтнамців і багато було поранених. Газети принесли теж світлину малої в'єтнамської дівчинки, яка скинула з себе горіючий одяг і плачучи поранена втікала після атаки одного південного в'єтнамського літака. Її врятували, але її братчик помер від ран.

МИСТЕЦЬКИЙ МУЗЕЙ У НЮ ЙОРКУ ПРИДБАВ відому металеву скульптуру - „конструкцію" Пікассо, під назвою „Конструкція з дроту", що формою нагадує людину і спочатку була запланована, як пам'ятник поетові Г. Аполлінерові. Комітет пам'ятника відкинув проєкт у 1929 році, як надто радикальний. Тепер буде змога оглядати той твір у Ню Йорку у звичайнім і в побільшенім розмірі.

ЗАХІДНЯ НІМЕЧЧИНА І ПОЛЬЩА ОБМІНЯЮТЬСЯ в наступному тижні амбасадорами. Дотепер вони мали тільки торговельні місії, які сповняли теж деякі дипломатичні й консулярні функції. Першим амбасадором Німецької Федеративної Республіки буде дотеперішній голова торговельної місії Еґон Еммель, а польським амбасадором віце-міністер закордонних справ Юзеф Чирек.

Концерт для УВУ в Пассейку

У травні ц. р. ректор Українського Вільного Університету проф. д-р Володимир Янів закінчив свій побут в ЗСА. Поїздка його була зв'язана з ювілейним святкуванням 50-ліття УВУ. Із цієї нагоди відбулися ювілейні імпрези в різних осередках, у формі зустрічей із громадянством, наукових конференцій дискусійних панелів із молоддю та бенкетів із концертами. Мистецький концерт з бенкетом відбувся у Філядельфії 4-го грудня 1971-го р.

Заходом Т-ва Алюмнів і Приятелів УВУ стейту Ню Джерзі 17-го жовтня 1971 р. в залі Української Централі в Пассейку, відбувся концерт із бенкетом. Як музичний фахівець дозволю собі поділитися моїми враженнями про концерт у якому брали участь наші активні, визначні музичні сили. Наш видатний композитор Володимир Грудин просвятив свою композицію „Капріччіо алля Данца" — 50-літтю УВУ. Цей твір побудований на темах українських народних пісень, виявляє, вже не вперше, майстерну руку великого композитора, який зумів поєднати фолкльорний кольорит із сучасними гармонійними засобами і надати йому віддиху справжнього життя. Численна публіка прийняла цю точку програми із великим признанням.

Програма вечора була добре та стисло дібрана, а виконавцями найкращі з-поміж наших професійних мистців. Складалася вона із трьох частин.

Концерт почався виступом піяністки Дарії Гординської-Каранович, однієї з наших чолових репрезентантів відтворчого мистецтва, яка виконала В. Барвінського „Прелюдія з Української Сюїти і Станіслава Людкевича „Пісня до Схід Сонця". Піяністка, улюблена учениця Василя Барвінського виконала, ці твори як не можна краще, та згідно із задумом композиторів.

Марія Ясінська-Мурована, вартісна музична індивідуальність прегарної краски, технічно вишколеним сопрано, виконала К. Стеценка „Зустрітися, щоб зразу розлучитись" та „О не дивуйсь", а далі В. Грудина два романси: „Мімоза" та „Гей Волошин". Інтерпретацію цих творів характеризував глибокий підхід та добре збалянсована сила експресії. Піяністичні вальори Дарії Каранович надавали дискретне та витончене тло виконуваним пісням. М. Мурована є „артіст мембер" Ді Матіне Мюзік клаб. Виступає часто рядом із артистами з великим стажем.

Скрипаль Рафаїл Венке з якого іменем зустрічаємося щораз частіше, а який збагатив нечисленні ряди наших інструментальних виконавців першорядною силою, відіграв „Капріччіо алля Данца" В. Грудина написане у елеґантно химеричному настрої — віртуозно. Враз із акомпаньяторкою Дарією Каранович заблиснули виконавці бравурними засобами скрипки та фортепіяна.

Другу частину програми виповнило мистецьке і повне експресії читання творів В. Стефаника заслуженим актором української сцени Йосипом Гірняком.

У третій частину концерту Дарія Каранович виконала змістово цікаві і піяністичні твори В. Грудина: „Етюд оп. 32 ч.3" і „Гальоп оп. 69 ч.4". У грі піяністки знову була її добра форма, блискуча техніка і виконаний музичний смак.

І знову ми почули Марію Ясінську-Муровану в піснях Д. Січинського „Бабине літо", М. Фоменка „Аріозо" Радости Татяни з опери „Івасик Телесик" і М. Лисенка — „Нічого, нічого", у яких виявила усі камерні тонкості співачки та великий настроєвий розсяг виконуваних пісень, — словом велику культуру співу. Паралельно розвиненим компонентом був акомпаньямент Дарії Каранович виконаний темпераментно, з естрадним шармом.

На закінчення — скрипаль Р. Венке при акомпаньяменті Дарії Каранович прегарно відіграв Скерцо Ц-моль Й. Брамса.

Усі професійні мистці які брали участь у концерті, виконують постійно твори українських композиторів для нашої і чужої публіки.

Програма, хоч виконувана у одній із менших місцевостей, не мала ні трохи характеру якоїсь провінційної імпрези. Мистці призначили гонорарі із цієї імпрези на цілі УВУ. Головою Ювілейного Комітету, заслугою якого була підготова імпрези і добір мистців та уклад програми, був д-р Володимир Гординський.

Наталія Котович

ПРОФІЛАКТИЧНІ ЗАХОДИ

Можливо побоюючись вибуху епідемічних хворіб, київська преса подає вістки під рубрикою „Служба здоров'я". В одній із них, з 6 червня, остерігається людей перед проведенням літніх відпусток „диким способом" — не радять їхати самовільно на південь до Чорного моря, бо там збиваються мільйони людей, немає відповідних нічліґів тощо. „Потрібні бази. Не можна вимагати від людей виконання навіть такого елементарного правила, як миття рук, якщо не поставити в належному місці умивальника". Преса радить не їсти свіжих овочів, не помивши їх старанно, „або ж ще краще — ошпарити їх окропом".

Ділимося сумною вісткою, що 29-го травня 1972 р. у Вупертали в Німеччині відійшов у Вічність

Проф. д-р
СТЕПАН ТИМОШЕНКО

Почесний член Товариства Українських Інженерів Америки, корифей світової технічної науки і засновник Української Академії Наук.

ВІЧНА ЙОМУ ПАМ'ЯТЬ!

ТОВАРИСТВО УКРАЇНСЬКИХ ІНЖЕНЕРІВ АМЕРИКИ

Замість квітів на могилу

бл. п. проф. Івана Івановича Бакало

складаємо 25.00 долярів на Катедру Українознавчих Студій в Гарвардському Університеті.

А. і М. ОЛІЙНИК

В П'ЯТУ БОЛЮЧУ РІЧНИЦЮ СМЕРТИ

нашого Найдорожчого

МУЖА, БАТЬКА і ДІДА

сл. п.
ЯРОСЛАВА БАРНИЧА

буде відправлена

ПОМИНАЛЬНА СЛУЖБА БОЖА

в ЦЕРКВІ СВ. АНДРЕЯ, PARMA, OHIO

в понеділок, 19 червня 1972 р.

о год. 9-ій ранку

Дружина — ЯРОСЛАВА
Донька — ІРЕНА ДУВАС
з чоловіком і синами

СПОРТ

Висліди з Клівленду

(Під увагу клівлендцям і не-клівлендцям)

Доросла футбольна дружина „Львова" завзялася ся зайвий раз доказати, мовляв, ніхто не буде пророком у власній батьківщині.

Рік тому автор цих слів вмістив у чотирьох числах „Америки" (гляди статтю „Пан -ий розрубує вузол", чч. 89-92, 14-19 травня 1971) показуючи й доказуючи, що настанова лінії нападу йти в постійні пробої — то мрія відрубаної голови; то запморг на власну шию в тенетах зорганізованої (нашими необоснованими „пробоями") дефенсиви суперника і запросини для його нападу використовувати діри в нашій дефенсиві (яка, „логічно", йде помагати своєму нападові) і здобувати даром наші ворота пробоями, на які той має вже й час і місце... Коли наші змагуни, провідники, звітодавці і глядачі нарешті зрозуміють, що новітня футбольна тактика — то передусім забезпечення власних воріт і наступи з дефенсиви? (у змаганнях мексиканського чемпіона з польським Рухом - Катовиці, минулого року, кожний мексиканський напасник, одержавши м'яч, віддавав його виключно змагунові, який доходив із задніх формацій. Вислід 3:0 для мексиканців...). Пробій зарезервовано виключно на випадки, коли суперник відслонить поле і свої ворота.

Так клівлендські „львов'яни", які цього року мають гарну надійну, але власне... недорослу тактично дружину (зложену на половину з власних юньйорів) „самі себе звоювали" проти Інтер - Італії 1:3, проти „Донав Швабен 0:3, навіть проти нозака Панамерикенс 3:4... Проти цих трьох поразок просто дивовижно фігурує перемога 1:0 над Геленік, які (під новою назвою Белград) виграли всі інші змагання, 2:6 пунктів, 5:10 воріт (двоє продукції Романа Росула, 1 Рамоса, 1 Сантоса, 1 Ю. Капустянського — це дуже ясні вигляди на майбутнє... А, тим часом, ці відношення пунктів і воріт могли б фігурувати у відворотному порядку, якби наші напасники перестали думати й про легкі здобутки пробоями почали працювати на змаганнях 2 x 45 хвилин — усюди там „де б то буть роботі"...

Який клясичний приклад такої роботи своїй репрезентаційній дружині дала резерва „Львова" проти ровесників з Донав Швабен !?.. Німці в другій половині гнітючо тиснули, просто знущалися з нашої дружини. Але змасована українська дружина видержала наступ, а один із нечислених протинаступів скінчився цільним стрілом В. Добрянського — і „Львів" виграв змагання 1:0.

Юньйори А, під проводом інж. А. Шепаровича грали 2:2 проти Бродв'ю Гайтс, перемогли 3:1 Караджорджа, 2:0 Чеґрін Фолс, 5:1 Емпаєр Сакер Клаб і 5:0 Кертленд. На жаль, після цієї серії „львов'яни" загубили ритм несподівано, програючи 0:2 проти Італійців і 0:1 проти Донав Швабен. Все ж, із пунктами 11:5 та воротами 20:5 „Львів" усе ще є співвласником 1-го місця своєї (Східньої) групи.

Під час зеленосвяткових вакацій інж. А. Шепарович возив своїх підкомандних до стейту Конектикет, де „Львів" одні змагання виграв 3:2, а одні програв 2:4.

Юньйори Б. по черзі знокавтували 5:0 Караджорджа, 3:0 Джермен Сентрал, 9:0 Чеґрін Фолс, і грали нерішено 2:2 проти Італійців та 3:3 проти Заґребу: Пункти 10:2, ворота 31:5 — перше місце в показнику. Більше, як половину воріт, бо 16 здобув Михайло Губач, 8 Мирон Клос, 3 М. Гамуляк, 2 Роман Клос, 1 Шминдрик, 1 Багній Ярослав.

Неполадки у проводі резерви Б спричинили здекомплектування дружини, вона програвала свої змагання. Останньо провід узяв воротар дорослої дружини Ігор Жиґа. Перший успіх під новим провідником — перемога 9:0 над Норт Роялтоном.

Важке життя мають теж наші найменші з кляси Сі, під проводом О. Мацини й І. Клека. Єдина розрада й оправдана надія: з таких трудноців вони, просто в силу законів природного росту, виростуть.

О. Г.

Чорноморська Січ — Кенонсбурґ С.К. 1:2 (0:0).

Піттсбурґ 4-го червня — Після довгої серії перемог і 3-ох ремісів-сезону — „Ч. Січ" зазнала першої поразки, цим разом в чвертьфінальній зустрічі за аматорську чашу ЗСА, що відбулася в містечку Кенонсбурґу, коло Піттсбурґу. Цими 29-ми з черги змаганнями „Ч. Січ" закінчила свій успішний сезон, осягнувши звання чемпіонів „Мейджор Дивізії" Шейфер Ліґи Ню Джерзі, а в циклі за аматорську чашу Америки дійшли до чвертьфіналу країни. У цьогорічному сезоні, все таки цей клюб здобув теж добрий рекорд — одні змагання в півфіналі з Елизабетським СК за відкритий чемпіонат і чашу Девара.

„Січовики" трималися мужньо на протязі цілої першої половини, вислід в якій, так і залишився 0:0. Другу половину розпочала „Ч. Січ" швидшим темпом і в 54-ій хвилині, гарну акцію нападу успішно закінчив Василь Каздоба, який головою здобув ведення 1:0. Після цього ґоля господарі почали більш гостру гру. У 6-ій хвилині за звернення уваги судді на контузію Заремби, який лежав на землі, був усунений Василь Каздоба і „Ч. Січ" грала до кінця зустрічі в десятку. В 74-ій хвилині господарям пощастило вирівняти вислід, а в 81-ій хвилині здобути переможнього ґоля 2:1. Із присутньої публіки ок. 500, велику частину становили українці з Піттсбурґу і околиці, які прибули на стадіон з відповідними підбадьорюючими для „Ч. Січі транспарентами.

Склад „Ч. Січі": Гільґерс, Вол. Каздоба, Касіяненко, І. Паливода, Паньків, Заремба, П. Паливода, Лужняк, Вас. Каздоба, М. Фарміґа, Понось, Ілич, Вільчак, О. Фарміґа. Менаджер і тренер Михайло Паливода. Склад Кенонсбурґу: Гейнс, Гайнке, Паскарелля, Дероза, Смит, Річардсон, Ванґо, Скот, Люксбахер, Бенчіч, М. Смит, Стрініта, Сальсідо, Томсон, Квасневські.

Футбольні першенства СУАСТ - Схід молодших юнаків

Першенства учнівських і новацьких дружин УАСТ - Схід відбудуться 24-го червня ц. р. на оселі „Верховина" в Глен Спей в рямцях весняної зустрічі „Ч. Січі", в програмі якої на протязі 2-ох днів будуть теж: товариські відбиванкові змагання „Ч. Січі" (малинові) з СК СУМА „Крилаті", спільна вечеря, велика спортова забава, вибір красуні „Ч. Січі" на 1972-ий р., вручення трофеїв чемпіонській 1-ій футбольній дружині, міжклюбові шахові змагання, гри настільного тенісу.

О. Твардовський

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ УНСОЮЗУ

СУБОТА, 17-го ЧЕРВНЯ 1972 р.

ДІТРОЙТ, Міш. Місячні збори Т-ва св. о. Миколая 175-ий Відд. о год. 7-ій веч. в УН-Домі при вул. Мартін. Проситься чл. прибути і вирівняти вкладки. — Управа.

НЕДІЛЯ, 25-го ЧЕРВНЯ 1972 р.

БОСТОН, Масс. Піврічні загальні збори 238 Відд. ім. Є. Коновальця зараз після Сл. Божої в парафіяльній залі церкви св. Андрія. На порядку: звіти з діяльности Відділу і роздача дивідендових чеків. Проситься чл. прибути. — Управа.

ПОВІДОМЛЕННЯ Адміністрації „Свободи"

ПОВІДОМЛЯЄМО ВСІ ОРГАНІЗАЦІЇ І ПООДИНОКІ ОСОБИ,

що Адміністрація не буде поміщувати жадних оголошень

ЯКЩО ПОПЕРЕДНІ РАХУНКИ НЕ БУДУТЬ ВИРІВНЯНІ

Окремих листів в тій справі не будеться відписувати.

ТАРЗАН, Ч. 6063. Тарзан і Чулю шукають гелікоптером Наомі

TARZAN AND TSHULU, PICKED UP BY MOMBUZZI'S 'COPTER, BEGIN THE JUNGLE-RIVER SEARCH FOR NURSE NAOMI'S KIDNAPPERS.

GENERAL YEATS LOANED US HIS ELEPHANT-GUN AND DUM-DUM BULLETS, TARZAN! I CAN BLAST THE SPEEDBOAT'S HULL AND SINK IT! CAN NURSE NAOMI SWIM?

TOO RISKY, TSHULU! THOSE DEVILS WILL USE HER AS THEIR SHIELD... IF WE USE BULLETS!

Тарзан і Чуло, підхоплені вгору гелікоптером з Момбуззі, починають шукати в джунглях над рікою за схоплювачами медсестри Наомі.

Генерал Ітс позичив нам, Тарзане, свою рушницю на слонів з кулями дум-дум. Я можу розбити корпус моторового човна й затопити його! Чи медсестра Наомі вміє плавати?

Занадто рисковно, Чуло! Ті чорти готові вжити її за щит... якщо ми вжили кулі!